

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Uppföljning 2024

Innehåll

Inledning	3
Strategins inriktning och mål	5
Robust och sammanhållet	8
Jämlikt och öppet.....	10
Fossiloberoende och cirkulärt.....	12
Tvärsektoriella kraftsamlingar	14
Fullföljda studier.....	15
Digitalisering	17
Elektrifiering.....	19
Cirkulära affärsmodeller	21
Långsiktiga prioriteringar	23
Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant	24
Korta fakta om utvecklingen.....	26
Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande	28
Korta fakta om utvecklingen.....	30
Öka inkluderingen – för stärkt tillit och sammanhållning.....	32
Korta fakta om utvecklingen.....	34
Knyta samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet	36
Korta fakta om utvecklingen.....	38

Inledning

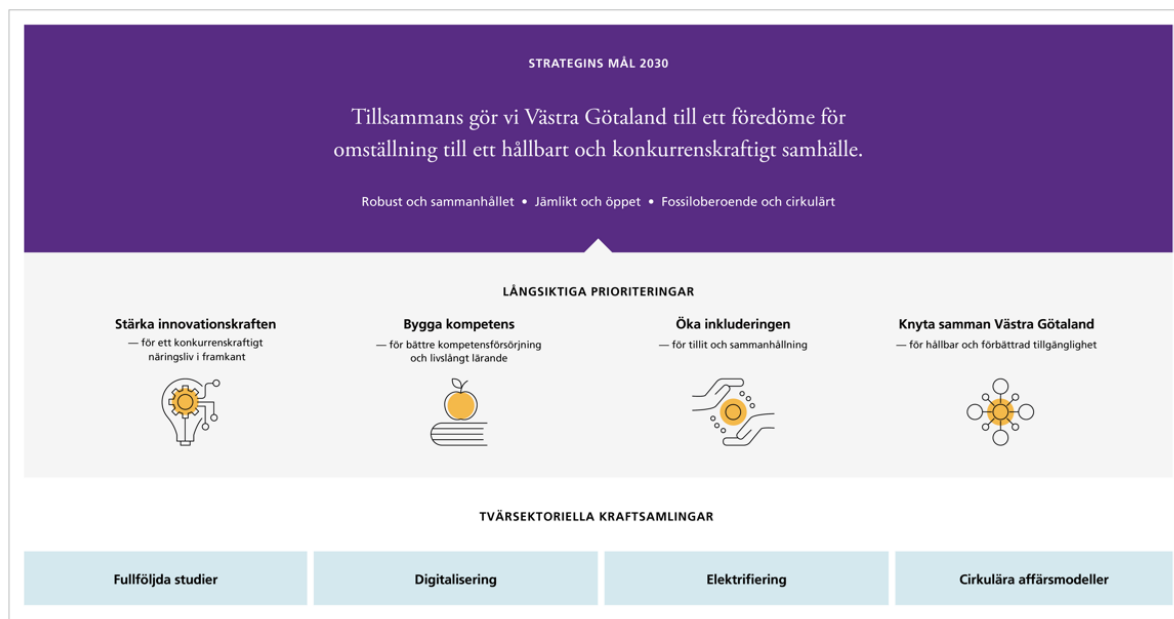
” Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland anger riktningen för det regionala utvecklingsarbetet 2021-2030. ”

Från förord till Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030 är en övergripande strategi för det regionala utvecklingsarbetet i Västra Götaland. Den pekar ut riktningen för vårt gemensamma arbete för Västra Götalands utveckling. Strategin består av ett mål, fyra långsiktiga prioriteringar och fyra tvärsektoriella kraftsamlingar.

Målet för strategin är **Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.** Ett Västra Götaland som ställer om är robust och sammanhållet, jämlikt och öppet samt fossiloberoende och cirkulärt. För att arbeta mot målet har fyra långsiktiga prioriteringar pekats ut som beskriver de fyra viktigaste områdena för gemensamma insatser för att klara omställningen till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.

Strategin har till syfte att vägleda kommuner, kommunalförbund, näringsliv, akademi och forskningsinstitut, det civila samhället samt länsstyrelsen och andra statliga myndigheter i det gemensamma arbetet med regional utveckling. Vidare är strategin och regionfullmäktiges budget styrande tillsammans för Västra Götalandsregionens (VGR) satsningar på regional utveckling.

Uppföljning och översyn

Den här uppföljningsrapporten är en del av den planerade årliga uppföljningen som har till syfte att ge en samlad bild av utvecklingen och förflyttningen mot strategins mål för kunskap och lärande. Rapporten har tagits fram till beredningen för hållbar utveckling (BHU) av koncernstab regional utveckling

Under 2024 påbörjades även en översyn av den regionala strategin. I översynen ingår att:

- Att analysera och följa upp hur strategin fungerar
- Att hålla dialoger med olika aktörer
- Att uppdatera strategin baserat på resultaten från översynen.

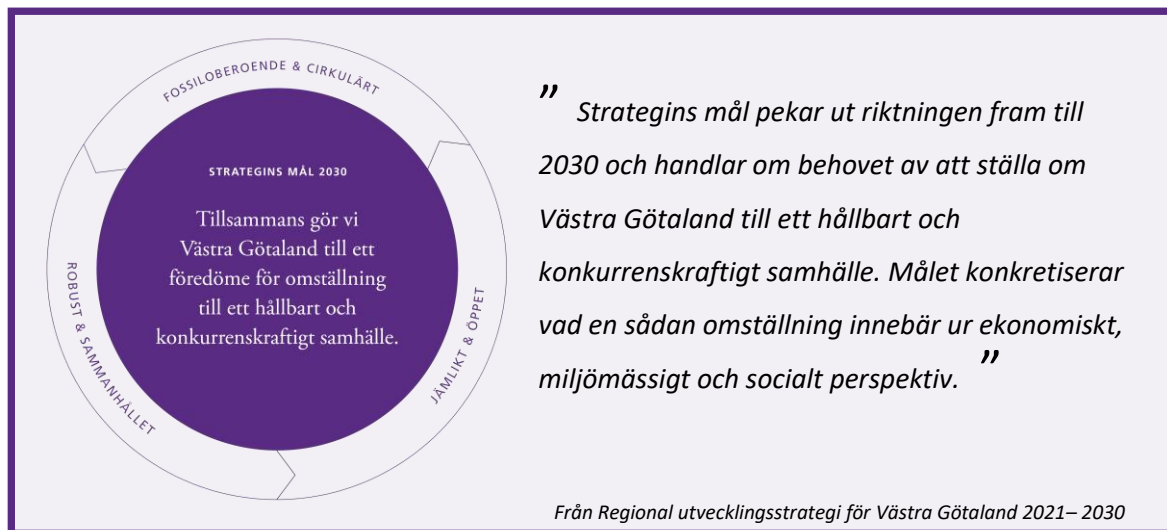
Redan under våren 2024 genomfördes utvärderingar av nuvarande kraftsamlingar. Utvärderingarna var klara i september och utgjort underlag tillsammans med andra analyser och statistik för aktörsdialoger under hösten som även fortsatt i början av 2025. Aktörsdialogerna har haft fokus på att fånga inspel om hur genomförandet av strategin går och vilka områden som behöver ha extra fokus på tillsammans framåt. En remissversion planeras att vara ute 14 april-15 september 2025. Översynen beräknas vara klar i början av 2026.

Rapportens struktur

Som tidigare år inleds rapporten med strategins mål och sammanfattande fakta om utveckling i Västra Götaland. Efter målet beskrivs genomförandet av de tvärsektoriella kraftsamlingarna, och sedan de långsiktiga prioriteringarna. Som avgränsning har vi i huvudsak valt att utgå från de utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen¹ och/eller kommunerna i Västra Götaland genom kommunalförbunden, inklusive Business Region Göteborg (BRG) är involverade i.

¹ Inom Västra Götalandsregionen avgränsas insatserna till de som medfinansierats av nämnderna för miljö och regionutveckling, kultur, infrastruktur och kollektivtrafik.

Strategins inriktning och mål

Vägen mot målet

För att bidra till målet genomförs många olika typer av insatser runt om i Västra Götaland. Vägen till målet påverkas även av externa faktorer som till exempel kriget i Ukraina, den globala konkurrensen och andra samhällsförändringar. Därför följs utöver övergripande indikatorer över utvecklingen för territoriet även mer övergripande processer som till exempel klimat- och miljöarbetet.

Det regionala klimatmålet är integrerat i strategins mål och finns med genom hela strategin. I den senaste rapporten om koldioxidbudgeten² för Västra Götaland 2020-2040³ slås fast att om Västra Götalands utsläpp ligger kvar på samma nivåer som för 2023 är länets koldioxidbudget förbrukad inom 7 år. Vidare anges om koldioxidutsläppen ska fasa ut innan koldioxidbudgeten tar slut krävs en procentuell minskning om drygt 13 procent per år, med start 2024.

Rapporteringen från det oberoende forskarrådet för Västra Götalands klimatomställning är viktig utifrån att utveckla genomförandet för att nå målet. Forskarrådet för Västra Götalands klimatomställning levererade sin fjärde rapport⁴ i december 2024. Rapporten fokuserar på invånares acceptans, engagemang och delaktighet i klimatomställningen. Som i tidigare rapporter konstaterar forskarrådet att den nuvarande minskningstakten är otillräcklig för att nå klimatmålet för de territoriella utsläppen till 2030. I rapporten lyfts

² Västra Götalandsregionen antog under 2021 en koldioxidbudget för Västra Götaland för att följa hur mycket utsläppen behöver minska varje år för att länet ska uppfylla sin del av Parisavtalet.

³ <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-791/native/Koldioxidbudget%20V%3%a4stra%20G%3%b6taland%20september%202024.pdf>

⁴ https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-820/native/VGR_Forskarrad_Klimatomstallning_Rapport4_2024.pdf

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

rekommendationer fram så som att planera, skapa förutsättningar och våga prata om minskad konsumtion och färre transporter samt föregå med gott exempel till inspiration för andra. I linje med tidigare års rekommendationer lyfts även i den senaste rapporten att det behöver genomföras kraftfulla och radikala insatser för att minska utsläppen från framförallt industrin och transporter då dessa tillsammans står för över 70 procent av de totala. Därför lyfter forskarrådet att en snabb utfasning av fossil energi i förmån för klimatneutrala alternativ är avgörande.

För att stärka genomförandekraften för en klimatomställning genomförs insatser inom ramen för Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om⁵. Ett av verktygen är rådet för industrins omställning för Västra Götaland som handlar om att samla ett regionalt ledarskap för klimatomställning av industrisektorn för att skapa en gemensam bild av utmaningarna och agera för åtgärder och hinderröjning. Andra verktyg för genomförandet är kommunernas respektive företagens klimatlöften. Merparten av kommunerna i Västra Götaland har inkommit med sina klimatlöften för perioden 2024-2026 och totalt antas närmare 800 löften. När första året summerades av de 92 företag som antagit 619 klimatlöften året innan visar resultaten att satsningen lett till ett mer strukturerat, målmedvetet och mätbart klimatarbete.

Kopplat till genomförandet av strategin finns också de *vägledande principerna* som är framtagna för att vägleda i dialogen och samverkan för att genomföra strategin. De är tänkta att inspirera och utmana att arbeta och samverka på nya sätt. De vägledande principerna är även ett sätt att integrera Agenda 2030 i genomförandet. Utvärderingarna av kraftsamlingarna visar bland annat att kraftsamlingarna bidrar till att

- Bygga regional kapacitet och samordning genom att mobilisera aktörer och fungera som agendasättande
- Öka samordning och samverkan
- Rikta resurser, ökat kunskap och möjliggjort konkreta insatser.

Kunskapsunderlag

I rapporten beskrivs kortfattat utvecklingen av ett antal indikatorer utifrån målen om ett Västra Götaland som är *robust & sammanhållet, jämlikt & öppet* samt *fossiloberoende & cirkulärt* samt med koppling till de fyra prioriteringarna. En stor del av indikatorerna som används kommer från de nyckeltal som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) sammanställt som en del av uppföljningen av Agenda 2030 på kommunal och regional nivå. Utöver statistik som valts ut till denna rapport finns mer statistik och fakta på både regional och kommunal nivå i de interaktiva publikationer med koppling till målområdena,

⁵ <https://klimat2030.se/>.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

prioriteringarna samt för kraftsamling fullföljda studier som finns publicerade på www.vgregion.se/vg2030statistik.

För den gemensamma dialogen är det av betydelse att även andra kunskapsunderlag tas fram och sprids. Västra Götalandsregionen och andra organisationer tar fram analyser som berör den regionala utvecklingen i Västra Götaland. Några exempel visas i rutan till höger.

Under hösten har även en mängd dialogmöten i olika samarbetsforum genomförts med fokus på översynen av den regionala utvecklingsstrategin. Som ett avstamp till översynen genomfördes till exempel webinarium *Nuläge Västra Götaland* i september. Utgångspunkten var de utmaningar som beskrivs i strategin med fokus på hur läget har förändrats i länet under åren och hur våra förutsättningar ser ut inför framtiden.

Spridning av kunskapsunderlag görs även genom de mötesplatser och arenor som redan finns. Exempelvis har Reväst⁶ ordnat flertalet seminarier under året till exempel ett som avsåg ”Inkluderande omställning”.

Exempel på publicerade analysunderlag⁷:

- *Forskarråd för Västra Götalands rapport Invånares acceptans, engagemang och delaktighet i klimatomställningen.*
- *Koldioxidbudget för Västra Götalands län 2024.*
- *Trender i tiden – Aktuella tendenser i samhällsutvecklingen – Invånarnas syn.*
- *Västsveriges regionala arbetsmarknader – Utveckling och Potential – Kan vi höja ribban?*
- *Befolkningsprognos 2024-2040.*
- *Trygghet i kollektivtrafiken i Västra Götaland – En tematisk fördjupning av resultaten från kollektivtrafikbarometern.*
- *Näringslivet i Västra Götaland 2017-2022.*

Även rapporter på delregional nivå tas fram, till exempel ”Bioekonomi i Dalsland”. Vidare har BRG bland annat tagit fram rapporten ”Så lyfter Västsverige svensk omställning och konkurrenskraft”.

⁶ Reväst är ett samarbetsorgan och plattform för kunskapsutbyte mellan offentlig sektor, näringsliv och akademi kring Västsveriges regionala utveckling. <https://www.gu.se/handeshogskolan/om-oss/samverkan/revast-en-motesplats-for-regional-utveckling>

⁷ De rapporter som nämns återfinns på www.vgregion.se/analysportalen utom BRG:s rapport som finns på

https://www.businessregiongoteborg.se/sites/brg/files/downloadable_files/Sa%CC%8A%20lyfter%20Va%CC%88stsverige%20svensk%20omsta%CC%88llning%20och%20konkurrenskraft.pdf

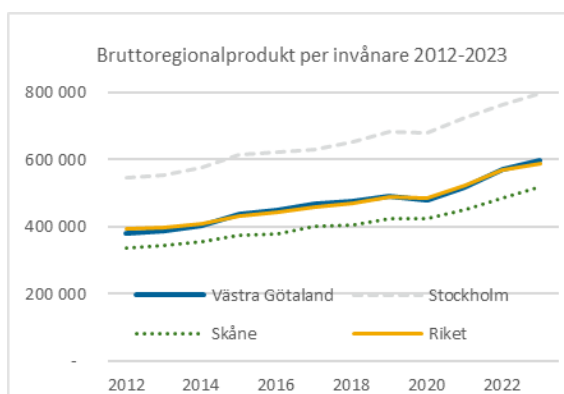
Robust och sammanhållet

” I det robusta Västra Götaland kan samhället möta både kända och oförutsedda utmaningar och vända dessa till möjligheter. Näringslivet har hög konkurrenskraft och en internationell erkänd förmåga att hantera tekniska utvecklingsprång, behovet av nya kompetenser och ekonomiska förändringar. Akademin bidrar genom att tillhandahålla forskning i framkant samt relevant kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Det finns en god beredskap att möta effekterna av ett förändrat klimat och andra omvälvande händelser. Det sammanhållna Västra Götaland kännetecknas av en hållbar och förbättrad tillgänglighet och ett välfärdsystem med god demokratisk förankring som gör att invånarna känner sig trygga. Tillgången till föreningsliv och kultur ger tillhörighet och ökat välbefinnande hos invånarna. Varje människas potential blir sedd och förverkligad. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Västra Götaland har under lång tid haft en ekonomisk utveckling som är ungefär som i riket som i helhet. Bruttoregionalprodukten (BRP) per invånare är högre i Västra Götaland än i Skåne, men lägre än i Stockholm. Under 2023 fortsatte BRP att öka, men ökningen var betydligt lägre under 2023 än under 2021 & 2022.

BRP-beräkningar för 2024 finns inte tillgängliga än, men preliminära beräkningar av BNP i Sverige för 2024 visar på en liten ökning av BNP men betydligt lägre ökning än ett historiskt genomsnitt⁸. Även andra konjunkturmätningar⁹ för Västra Götaland visar att konjunkturen har förbättrats under 2024 men fortfarande är lite sämre än ett ”normalläge”.

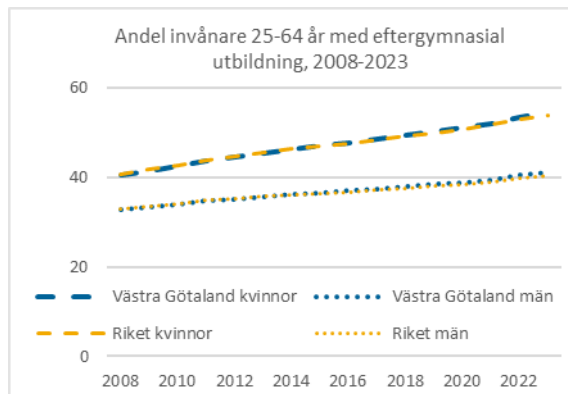
Källa: SCB (via Kolada).

⁸ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/nationalrakenskaper/nationalrakenskaper/nationalrakenskaper-kvartals-och-arsberakningar/pong/statistiknyhet/nationalrakenskaper-3e-kvartalet-2024/>

⁹ <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/rs7897-268913469-831/native/Utveckling%20V%C3%A4stra%20G%C3%B6taland%20kvartal%204%202024.pdf>

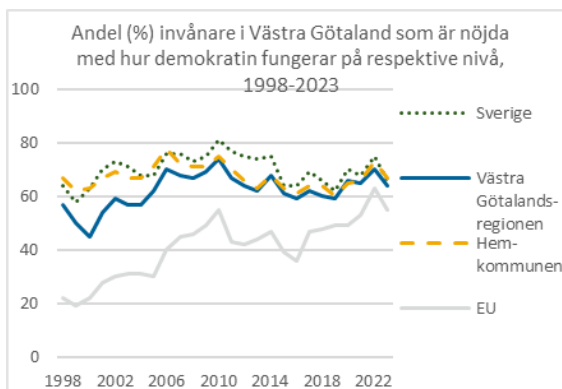
Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

Andel invånare i Västra Götaland med eftergymnasial utbildning fortsätter att öka, men andelen ökar snabbare för kvinnor än för män, vilket ökar på könsskillnaderna. År 2023 var 54 procent av alla kvinnor mellan 25-64 år i Västra Götaland eftergymnasialt utbildade medan motsvarande andel för män är 41 procent. Män har framför allt fler med gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå, men även fler som enbart är grundskoleutbildade.

Källa: SCB (via Kolada).

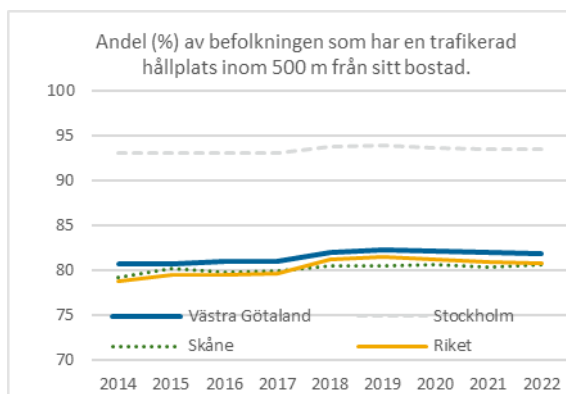
En klar majoritet av invånarna i Västra Götaland är nöjda med hur demokratin fungerar på alla nivåer¹⁰. Andelarna minskade något 2023 jämfört med 2022, men ligger på ungefär samma nivå som 2021. Att värdet låg högre 2022 tillskrivs den så kallade valårseffekten¹¹.

Källa: Västsvenska SOM-undersökningen

Högst andel av invånarna är nöjda med demokratin på kommunnivån, medan EU-nivån har lägst andel nöjda. Jämfört med läget runt millennieskiftet är betydligt fler nu nöjda med demokratin, framför synen på demokratin i Västra Götalandsregionen och EU.

Andelen av befolkningen som har en trafikerad hållplats¹² inom 500 meter från sin bostad ökade långsamt från 2014 till 2019 men har sedan avstannat. År 2021 var andelen 82 procent i Västra Götaland vilket är något högre än i Skåne och Sverige i genomsnitt, men betydligt lägre än andelen i Stockholm.

Källa: SCB (via Kolada).

¹⁰ <https://www.gu.se/sites/default/files/2025-01/Den%20v%C3%A4stsvenska%20SOM-unders%C3%B6kningen%202023%20-Tabellrapport.pdf>

¹¹ <https://www.gu.se/sites/default/files/2023-12/45.%20v%C3%A4stsvenska%20SOM-unders%C3%B6kningen%202022%20-%20Vision%20v%C3%A4stra%20G%C3%B6taland%202023.pdf>

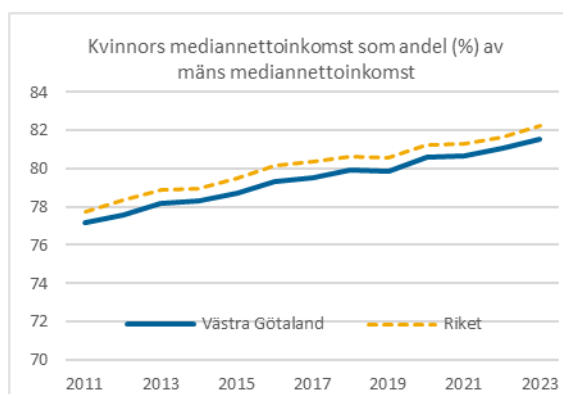
¹² Med trafikerad hållplats avses hållplats, för samtliga trafikslag som trafikeras med minst en avgång per timme, vardagar mellan 06:00 och 20:00.

Jämlikt och öppet

” I det jämlika Västra Götaland deltar varje människa i samhället på jämställda och jämlika villkor. Samhället är inkluderande och transparent, och invånarna känner sig delaktiga. Olika platser förutsättningar tas tillvara och det finns ett samspel och utbyte mellan platser. Det öppna Västra Götaland är integrerat med omvärlden och har ett rikt utbyte nationellt och internationellt. Genom goda relationer och samarbete med våra grannregioner bidrar vi till en hållbar utveckling både lokalt och globalt. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Kvinnors har alltså betydligt lägre inkomster än män, även om skillnaderna har minskat över åren. År 2023 hade kvinnor i genomsnitt knappt 82 procent av vad männen hade i inkomst. Skillnaderna förklaras till viss del av att kvinnor förvärvsarbetar i lägre utsträckning och jobbar mer deltid, bland annat för att kvinnor tar större ansvar vid småbarnsåren¹³. Löneskillnaderna mellan män och kvinnor är inte lika stora som inkomstskillnaderna, för 2023 var kvinnors genomsnittslön 90,0 procent av männens¹⁴. Löneskillnaderna förklaras till största del av löneskillnader mellan olika yrkesgrupper. Tar man hänsyn till skillnader i yrkesval, deltidsarbete mm tas återstår cirka 5 procent löneskillnader som inte kan förklaras av statistiska variabler¹⁴.

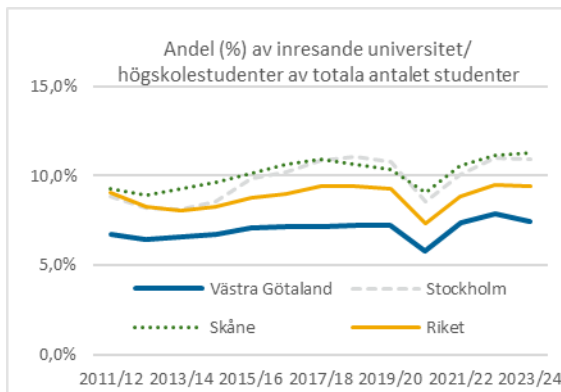
Källa: SCB (via Kolada).

¹³ Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

<https://www.ifau.se/Press/Forskningssammanfattningar/kvinnor-och-man-pa-arbetsmarknaden/>

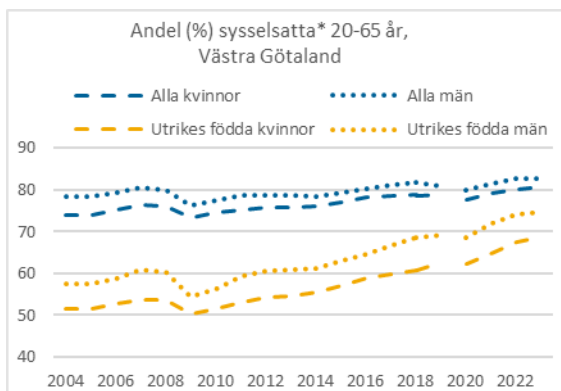
¹⁴ Medlingsinsitutet, [Loneskillnaden mellan kvinnor och män 2023 - Vad säger den officiella lönestatistiken? \(mi.se\)](https://www.medlingsinsitutet.se/nyheter/2023/09/2023-09-14-loneskillnaden-mellan-kvinnor-och-man-2023-vad-sager-den-officiella-lonestatistiken?mi.se)

Antalet utländska studenter i Västra Götaland fortsatte att öka under läsåret 2023/2024 efter en nedgång under pandemin, men eftersom antalet studenter ökade än mer blev andelen (7,5 procent) något lägre än under 2022/23. Andelen (och antalet) utländska studenter har under hela perioden varit lägre i Västra Götaland än i övriga storstads-län.

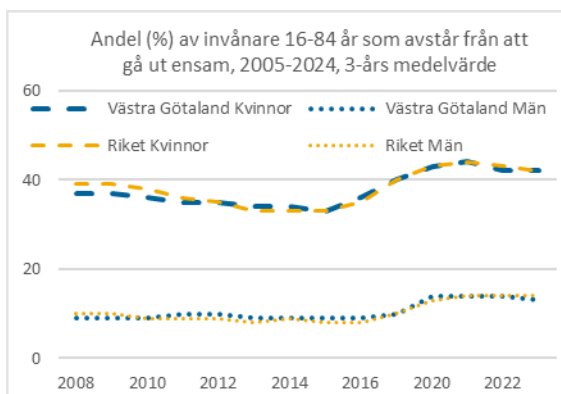
Källa: SCB, Universitetskanslerämbetet.

Sysselsättningsgraden för utrikes födda är lägre än den genomsnittliga sysselsättningsgraden i Västra Götaland. Den har dock ökat kraftigt under de senaste 15 åren, så skillnaden har minskat.

Källa: SCB (via Kolada). Eftersom källorna för förvärvsarbete/sysselsättning har ändrats mellan 2019 till 2020 bryts linjen i diagrammet eftersom direkta jämförelser mellan de åren är svåra att göra. Fram till 2019 visas RAMS-statistik, för åldersgruppen 20-64 år. Från och med 2020 visas BAS-statistik för åldersgruppen 20-65 år.

Jämfört med för ca 10 år sedan har andelen invånare som ofta eller ibland avstår från att gå ut ensamma av rädsla för att bli överfallna eller dyl. ökat i både Västra Götaland och riket som helhet. Ökningen har dock avstannat senaste åren och istället har andelen varit ganska konstant. Andelen kvinnor som känner sig otrygga att gå ut är nu ca 42 procent i Västra Götaland, vilket är mer än tre gånger högre än andelen män som är 13 procent.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor.

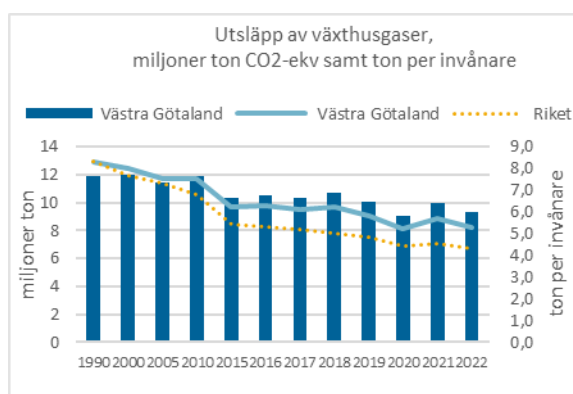
Fossiloberoende och cirkulärt

” I det fossiloberoende och cirkulära Västra Götaland är den privata och offentliga sektorn en föregångare som inspirerar och påverkar både det nationella och det internationella miljö och klimatarbetet. Takten i klimatomställningen ökar, med minskade utsläpp från både produktion och konsumtion som följd. Användningen av råvaror minskar. Fossila bränslen och material ersätts med resurseffektiva och biobaserade produkter och tjänster, samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. I ett fossiloberoende och cirkulärt Västra Götaland kan och vill invånarna göra hållbara val och bidra med kreativa lösningar som begränsar miljö och klimatpåverkan. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Utsläppen av växthusgaser minskade mellan 2021 och 2022, både i total mängd och fördelat per invånare. Takten på minskning som ändå skett sedan 1990 är dock för låg¹⁵ för att Västra Götalands klimatmål för 2030 ska nås. I särklass störst utsläpp kommer från industrisektorn, drygt 40 procent (varav utsläppen från några få stora industri-anläggningar dominerar)¹⁵. En annan stor sektor är transportsektorn som står för lite knappt 30 procent av utsläppen.

Utsläppen i relation till befolkningsstorlek är betydligt högre i Västra Götaland än i övriga storstadslän, på grund av industrisektorns sammansättning med flera utsläppstunga industrier i Västra Götaland.

Källa: Nationella emissionsdatabasen (via Kolada).

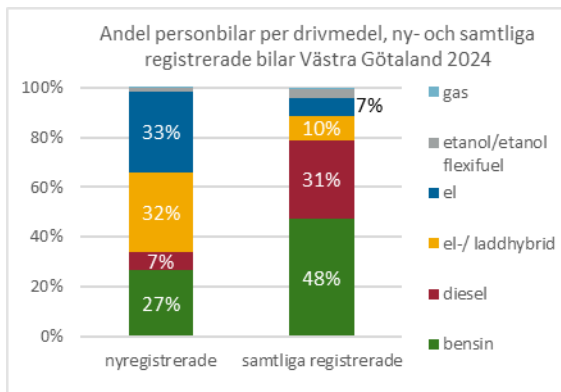
¹⁵ Västra Götalands klimatomställning, Invånares acceptans, engagemang och delaktighet i klimatomställningen. En rapport från Forskarråd för Västra Götalands klimatomställning, december 2024.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

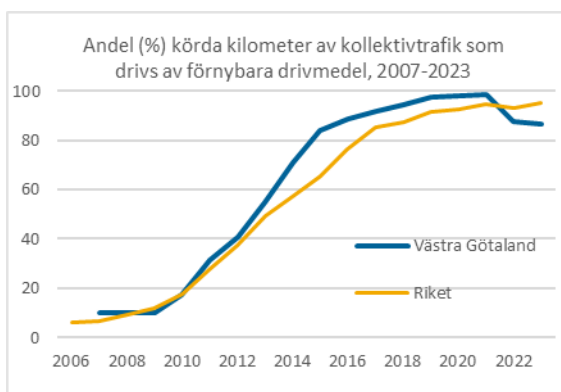
Av nya personbilar som registrerades under 2024 var cirka 65 procent el- eller elhybridbilar, vilket är en minskning jämfört med 2023 men ungefär som under 2022. Det är framför allt de senaste åren som el- och elhybridbilar blivit en betydande andel av nybilsinköpen, så totalt sett av alla registrerade bilar i Västra Götaland utgör de bara 17 procent. Knappt 80 procent av personbilarna i Västra Götaland drivs på bensin eller diesel. Bland lastbilar är det ännu högre andel som drivs med bensin och diesel, hela 94 procent. El har dock passerat gas som tredje största drivmedlet för lastbilar och cirka 4 procent av alla registrerade lastbilar drivs med el.

Utbytet av bensin/dieseldrivna fordon mot fordon som drivs av helt förnybara drivmedel inom kollektivtrafiken har gått fort under de senaste 15 åren. År 2007 kördes cirka en tiondel av alla km av fordon med förnybara drivmedel inom kollektivtrafiken, nu är andelen cirka 85 procent i Västra Götaland. Andelen var högre 2021 då var nära 100 procent av körda kilometer fossilfria. Det är framförallt körda kilometer med biodrivmedel som HVO som minskat sedan 2021.

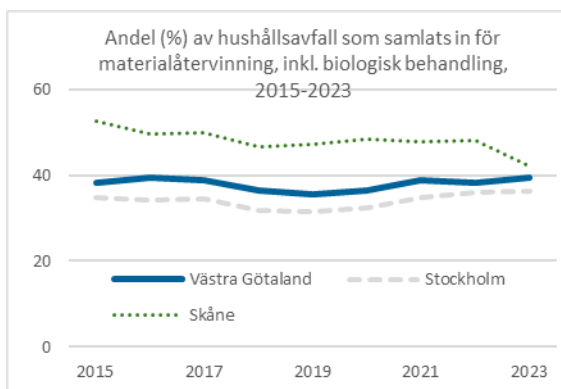
Knappt 40 procent av hushållsavfallet som samlas in i Västra Götaland används för materialåtervinning. Andelen har tyvärr inte ökat de senaste åren, utan varit runt 40 procent under perioden. I Skåne har andelen varit högre historiskt, ungefär 50 procent, men minskade ganska mycket under 2023. Stockholm har hela tiden legat lite under Västra Götalandssnittet.

Källa: Trafikanalys / SCB.

Källa: Svensk Kollektivtrafik: FRIDA miljö- och fordonsdatabas via Miljöbarometern .

Källa: Avfall Sverige (via Kolada).

Tvärsektoriella kraftsamlingar

” Fyra tvärsektoriella kraftsamlingar – gäller fyra år i taget och revideras en gång per mandatperiod. Syftet är att förstärka arbetet med de långsiktiga prioriteringarna genom riktade resurser och samverkan. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Som en del av översynen av den regionala utvecklingsstrategin utvärderades under våren de fyra nuvarande kraftsamlingarna:

- Fullföljda studier,
- Digitalisering,
- Elektrifiering och
- Cirkulära affärsmodeller.

Utvärderingarna¹⁶ belyste även kraftsamling som metod och arbetsätt för att förstärka genomförandet av strategin och accelerera omställningstakten i Västra Götaland.

Under året har fortsatt många olika typer av insatser genomförts med koppling till områdena för kraftsamlingarna. Vad gäller *kraftsamling fullföljda studier* genomfördes deras årliga konferens i september. Konferensen erbjöd flera seminarier med forskning inom bland annat tillgängliga lärmiljöer, ungdomars framtidstro – kopplingar till psykisk hälsa och ohälsa, viktiga vuxna och att lyckas mot alla odds. Över 450 personer deltog på plats och 150 digitalt. Vidare genomfördes konferensen *Digitalisering i människans tjänst* i november. Syftet med dagen var att inspirera, få erfarenheter och öka kunskapen i hur vi kan använda digitaliseringens möjligheter i ett hållbarhetsperspektiv.

Exempel på insatser kopplat till kraftsamlingar bidrar i många fall även till en långsiktig prioritering enligt den schematiska bilden nedan. Exempelen på följande sidor utgår från insatser som VGR och/eller kommunalförbunden inklusive BRG är involverade i.

	 Stärka innovationskraften	 Bygga kompetens	 Öka inkluderingen	 Knyta samman Västra Götaland
Fullföljda studier		x	x	
Digitalisering	x	x	x	x
Elektrifiering	x	x		x
Cirkulära affärsmodeller	x	x		

¹⁶ Utvärderingen genomfördes av WSP Sverige AB på uppdrag av Västra Götalandsregionen. Rapporterna återfinns på www.vgregion.se/vg2030uppfoljning.

Fullföljda studier

” Vi vill ge barn och unga de allra bästa förutsättningarna för en bra start i livet och för god hälsa, utbildning och framtidstro. Att fler unga fullföljer studierna med godkända resultat skapar stora och långsiktiga vinster för både individ och samhället ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Kraftsamling fullföljda studier ska bidra till att skapa goda och jämlika villkor för barn och ungas hälsa och förutsättningar för fullföljda studier i *hela* Västra Götaland. Fokus ligger på områdena:

- Psykiskt hälsa,
- Föräldrar som resurs,
- Läsning & språkutveckling och
- Motivation och framtidstro.

Kraftsamling fullföljda studier handlar om att ge barn och unga de bästa förutsättningarna för en bra start i livet och för god hälsa, utbildning och utveckling. Likaså berör kraftsamlingen kompetensförsörjning utifrån framtidens arbetsmarknad och vilka kompetenser som efterfrågas. Det är därmed viktigare än någonsin med tidiga insatser för barn och unga att klara skolan och få fler unga att vidareutbilda sig.

I samband med översynen av den regionala utvecklingsstrategin utvärderades kraftsamling Fullföljda studier. Utvärderingen visar bland annat att arbetet med kraftsamlingen har bidragit till att adressera fullföljda studier som en bred tvärsektoriell samhällsutmaning. Kraftsamlingen har kanaliserat resurser till uppbyggnad av nya strukturer och konkreta utvecklingsinsatser. Denna mix uppfattas ha haft ett stort mervärde. För att möta det identifierade utvecklingsbehovet av sektorsövergripande samverkan på den delregionala nivån har arbete påbörjats för att stärka samverkan med hälso- och sjukvården och kultursektorn.

Sedan 2022 finns fyra delregionala kunskapsnoder. Bedömningen är att samverkan inom och mellan noderna stärkts under 2024. Bland annat har ett gemensamt ansvarstagande för kunskapsbanken ”www.fullfoljdastudier.se” tagits, webinarieriet ”Samling fullföljda studier” har genomförts och noderna har startat ett ESF-projekt tillsammans. Detta arbete samt kunskap från den lärande utvärderingen av kunskapsnoderna¹⁷ ligger till grund för fortsättningen *Kunskapsnoder fullföljda studier 2025*.

För att möjliggöra för verksamheter att i samverkan utveckla tidiga främjande insatser som ska bidra till att fler barn och unga klarar sin skolgång finns Västra Götalandsregionens sociala investeringar. Under 2024 har tolv sociala investeringsprojekt haft verksamhet, ett

¹⁷ Kunskapsnoderna utvärderades under perioden 2023-2024 på uppdrag av Västra Götalandsregionen. WSP Sverige AB genomförde utvärderingen.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

av dessa har avslutats under året. Under året har arbete kopplat till ett nytt inriktningsbeslut och utveckling för sociala investeringar påbörjats. Satsningen *Tillsammans backar vi upp alla barn i Dalsland* fortsätter sitt genomförande. Under oktober och november har de haft utbildningar för chefer, ledningsfunktioner, barn- /elevhälsa samt olika nyckelpersoner. Satsningen har koppling till *Det Goda livet i Dalsland*.

Inom ramen för den regionala biblioteksverksamheten och tillsammans med folkbibliotek i regionen arbetar Västra Götalandsregionens förvaltning för kulturutveckling med läsfrämjande insatser, bland annat i form av "Sommarboken". Barnens bibliotek, en websida som vänder sig direkt till barn och unga har byggts om och uppdaterats under året. Besöksstatistiken visar på god och ökad användning.

Förvaltningen för kulturutveckling har även genomfört ett läsfrämjande projekt (Unga läsambassadörer) i Biskopsgården, Hjällbo och i Bergsjön. Projektet avslutas under 2024 och en handbok för unga läsambassadörer har tagits fram och presenteras på konferens om ungas läsning. Förvaltningen har även fortsatt arbeta med Språktåget. Satsningen handlar om språkstimulerande material för barn mellan 0-6 år som underlättar för bibliotek, logopedi och barnhälsovård att inspirera föräldrar till att prata, ramsa, sjunga och läsa med sina barn.

Under våren bjöd Regionstyrelsens ordförande in till samtal kring insatser för att motverka barn och ungas risk för utanförskap och kriminalitet. Inbjudna till samtalet var ledningen för Länsstyrelsen och Polisregion Väst. Ambitionen var att få en gemensam bild över arbetet i Västra Götaland samt att påbörja ett samtal mellan organisationerna. Västra Götalandsregionen kommer framöver vara med i styrgruppen Barn och unga i organiserad brottslighet (BoB) i Väst som handlar om att stärka arbetet mot att barn och unga hamnar i grov kriminalitet. Västra Götalandsregionens roll i de lokala BoB-råden kommer att undersökas under 2025.

Digitalisering

” Digitalisering genomsyrar privat, offentlig och ideell sektor och handlar om nya tekniska lösningar, system och processer. Digitalisering bidrar till att öka företagets konkurrenskraft, till att effektivisera offentliga verksamheter och till lösningar för ett fossiloberoende samhälle ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Digitalisering är ett viktigt verktyg som bidrar till att nå målet om ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Kraftsamling digitalisering bidrar i arbetet med prioriteringarna genom dialog, samordning, samverkan, projektidéer, analyser, kunskapspridning med mera. Under året har arbetet fortsatt med att växla upp och stärka det som pågår och verka för en ökad genomförandekraft. Kraftsamlingen arbetar inom fem inriktningar:

- Näringslivets digitala transformation,
- Digital kompetens och lärande,
- Säker och hållbar digital infrastruktur,
- Offentlig sektors digitala transformation och
- Invånarens digitala delaktighet samt media och informationskunnighet

I samband med översynen av den regionala utvecklingsstrategin utvärderades kraftsamling Digitalisering. Utvärderarna fann att kraftsamlingen bidragit till att mobilisera och aktivera aktörer inom det regionala systemet. Kraftsamlingen har även bidragit till att föra upp digitaliseringen på agendan samt visat på ett tydligt regionalt engagemang för frågorna. Ett annat resultat som lyfts är koordinering av aktörer där kraftsamlingen har bidragit till en ökad koordinering och en tydligare rollfördelning mellan aktörer på olika nivåer (lokalt, delregionalt och regionalt). Digitaliseringsrådet upplevs ha fått en tydligare roll, och genom de digitaliseringsstrategier som instiftats vid de fyra kommunalförbunden har möjligheterna till samordning stärkts. Slutligen lyfter utvärderarna att det skett en kanalisering av resurser där kraftsamlingen har bidragit till att rikta resurser mot digitaliseringsfrågor och möjliggjort konkreta insatser. Här nämns till exempel digitaliseringsstrategierna vid kommunalförbunden.

De ovan nämnda digitaliseringsstrategierna första uppdrag under året var att skissa på en långsiktig hållbar struktur för att arbeta med digitalisering i delregionerna. Digitaliseringsstrategierna ingår även i Digitaliseringsrådet. Digitaliseringsrådet som lyftes i utvärderingen har en rådgivande, utredande och genomförande funktion.

Under hösten startade projektet Internet of things (IoT)-samverkan i Västra Götaland upp. Det handlar om en IoT-plattform som upphandlats och där Västra Götalandsregionen, kommuner, kommunala bolag med flera kan ansluta sina verksamheter. Förväntad nytta handlar om att få datadrivna insikter och ökad effektivitet genom att använda en stor mängd sensorer. Målet är att etablera en gemensam, säker och robust IoT-plattform för att

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

samla in, hantera och analysera data i realtid. Projektet är förankrat hos 136 offentliga aktörer i form av kommuner, flera verksamheter i Västra Götalandsregionen, regionala och kommunala bolag samt kommunalförbund.

AI är en viktig fråga för kraftsamling digitalisering. AI Sweden har fortsatt att utveckla sin verksamhet. År 2024 hade AI Sweden cirka 145 partners varav 30 är placerade i Västra Götaland. Många västsvenska partners har därtill varit involverade i olika initiativ och projekt. I en partnerenkät som AI Sweden genomfört 2023 rapporterade 94 procent av partners en ökning av sin AI-mognad jämfört med föregående år. Vidare lyfter AI Sweden att antal individer som är involverade i aktiviteter, inklusive nyhetsbrev och annan kommunikation, var minst 1800 under året. Detta är en ökning från tidigare år. Andra satsningar med koppling till AI har påbörjats under året, till exempel har en förstudie startat upp där det dels undersöks om AI kan minska administrativ kostnad i utbildningssektorn på kommunal nivå och om AI kan bidra till ett mer individanpassat lärande.

Utöver den spets som AI utgör genomförs också insatser som ska öka den övergripande digitala mognaden hos små- och medelstora företag. Västsvenska handelskammaren har under året fortsatt driva projektet *DigiSHIFT* under året med syftet att medvetandegöra ledningsnivå i mindre företag om vikten av digitala verktyg. Lindholmen Science Park driver projekt med satsning på cybersäkerhet i Västra Götaland som vänder sig till små- och medelstora företag.

Projektet *Tech Borås* (tidigare Techarenan), vilket har koppling till kompetensområdet, och som Högskolan i Borås driver har fortsatt under året. Det handlar om att bygga en samarbetsarena i Sjuhärad för att stötta små- och medelstora företag att utveckla sina kompetenser inom digitalisering. Att uppmuntra till ett livslångt lärande kring digitala lösningar är viktigt för att motverka den övergripande trenden kring bristen på digital kompetens.

Västsvensk samverkan för hållbar industriomställning *Industry In West* tar vid där satsningen Digiresan slutade, och tar sikte på att stödja företag i deras omställning till en mer hållbar industri. Digiresan 2.0 som pågick 2022-2023 innebar att 50 företag i Västra Götaland fick rådgivning. Det nya projektet Industry in West drivs av Västsveriges industriella utvecklingscenters i Västra Götaland och Halland och leds av Industriell Development Center (IDC) i Skaraborg. Fram till november 2026 förväntas 500 företag få rådgivning för att nå en mer hållbar industri.

För att stödja digital inkludering är Västra Götalandsregionen medlem i det nationella nätverket *Digidel*, som arbetar med både digital delaktighet och MIK (medie- och informationskunnighet). Flertalet digidelcenter i kommunerna är igång med verksamhet och gör skillnad för den digitala delaktigheten. Det regionala nätverket Möte Med Mik (MMM) drivs numera av kulturförvaltningen och Västra Götalandsregionen deltar även i ett interregionalt och ett nationellt nätverk för MIK-frågor.

Elektrifiering

Elektrifiering är en viktig del av arbetet om vi ska minska påverkan på klimatet. Det handlar om att elektrifiera industrin och transportsektorn, att utveckla hållbara lösningar inom olika samhällssektorer, att inom fysisk planering ta hänsyn till behov och förutsättningar för elproduktion och eldistribution samt bygga ut elnätens distributionskapacitet.

Sammanfattat från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Syftet med kraftsamling elektrifiering är att vi tillsammans systematiskt identifierar och undanröjer hinder och underlättar omställningen. Det handlar om förnybar elproduktion, förstärkt elproduktion och elektrifiering av industri respektive transporter. För att lyckas krävs också tillgång till rätt kompetens.

I samband med översynen av den regionala utvecklingsstrategin utvärderades kraftsamling Elektrifiering. Utvärderarna lyfter att genomförandet till största del skett via etablerade strukturer där det sedan tidigare finns uppdaterade relationer. Och det är just samverkan och nätverk där det tydligaste avtrycket finns, bland annat genom att utveckla existerande relationer men att också främja nya samverkanforum på olika nivåer. Konkret exempel som här lyfts är *ACCEL, Regional energiöverenskommelse Västra Götaland* och *Krafttag i Väst*. Ett annat resultat som lyfts är att satsningen har främjat kunskapsbyggandet inom elektrifieringsområdet. Kopplat till utmaningarna med elförsörjning har Västra Götalandsregionens egna analyser varit viktiga för att visa på de förväntade energibehoven i länet. Genom satsningen på *Kommunernas elektrifieringsresa* möjliggörs också för kommunerna att utveckla sitt arbete med planering av elnätsfrågor eller förnybar elproduktion. Utvärderarna lyfter att de resultat som har uppnåtts har god potential att vara bestående över tid.

Som utvärderingen nämnde har Västra Götalandsregionen fortsatt jobba med ett stöd till kommuner och kommunalförbund som vill arbeta med sin elektrifieringsresa. Under 2024 har samtliga fyra kommunalförbund deltagit i satsningen och 34 kommuner har gjort egna kartläggningar av till exempel områden som lämpar sig för elproduktion eller förstärkt elnät. Projektet omfattar nu en majoritet av kommunerna och visar sammantaget på stor potential för mer sol- och vindkraft i Västra Götaland.

Samverkan genom *ACCEL (Accelererad elnätverkskapacitet i Västra Götaland)* som syftar till att genom samverkan bidra till snabbare elnätsutbyggnad och elproduktion för att möjliggöra elektrifiering och grön omställning har fortgått. Genom samarbetet har Västra Götalandsregionen utvecklat dialogen med nationella och regionala nätägare för att räkna på och tydliggöra det tillkommande effektbehovet det kommande decenniet.

I juni beslutade Energimyndigheten om stöd till samverkansprojektet för *kommungränsöverskridande energiplanering i samhällsplaneringen*. Västra Götalandsregionen, kommunalförbunden, Energikontor Väst och Länsstyrelsen är med i projektet. Arbetet har sin grund i den *Regionala energiöverenskommelsen* som i januari 2024 beslutades i Regionstyrelsen, efter antagande av BHU (beredningen för hållbar utveckling). Överenskommelsen innebär att kommunalförbunden och Västra

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

Götalandsregionen gemensamt ska verka för att skapa förutsättningar för 15-20 Twh mer el och kraftigt ökad tillgång på effekt genom mer lokal produktion och nätutbyggnad till 2030, som sedan konkretiserades ytterligare i beslut i oktober 2024. Därtill har regionen fortsatt utveckla kartläggningar samt regionala och delregionala analyser i syfte att möjliggöra en grön omställning.

Under året har utvecklingsmiljön ASSAR i Skövde fortsatt sitt genomförande. De fokuserar på att bredda sig till fler branscher och på att främja industrins omställning inom elektrifiering, digitalisering och cirkulära flöden. Målet är att 60 företag aktivt nyttjar miljön och att 20 företag utvecklar nya produkter och innovationer i miljön.

Kompetensförsörjning kopplat till batteriproduktion för eldrivna fordon är central. Batteriutbildningscentrum i Göteborg som startade i början av 2025 blir här en viktig aktör. I Skaraborg analyseras utbildningscentrumets relevans för batterifabriken i Mariestad utifrån målet att kunna tillhandahålla adekvat kompetens för produktion av batterier och elfordon även i Skaraborg. Kommunerna i delregionen har samlat sig i ett särskilt initiativ, *Omställning Skaraborg*, för att samordna och accelerera insatser som leder till grön omställning i industrin. Inte minst är information om den nya batteribranschen och elektrifiering av branschen viktig för att attrahera ny personal till yrkesroller som är nya för fordonssektorn. Det sker bland annat i ett samarbete mellan kommunalförbunden i Skaraborg och Göteborgsregionen samt industrin, som är inriktat på att sprida information om nya karriärmöjligheter och utbildningsvägar.

Arbetet vad gäller elektrifieringen av kollektivtrafiken fortsätter i enlighet med beslutad miljö- och klimatstrategi för kollektivtrafiken. Det handlar till exempel om fortsatt elektrifiering av färjetrafiken.

.

Cirkulära affärsmodeller

” När vi går från en linjär till en mer cirkulär ekonomi skapas möjligheter till ett långsiktigt konkurrenskraftigt näringsliv samtidigt som vi möter behovet av att ställa om för att begränsa miljö- och klimatpåverkan. ”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Att industriomställningen är en av våra viktigaste frågor för att bibehålla regionens konkurrenskraft är de flesta överens om. Det kommer bli alltmer viktigt på sikt att företag behöver satsa mer på att hitta cirkulära affärsmodeller istället för linjära. Företagen behöver redan i sin designprocess ta in det cirkulära perspektivet och förstå vikten av materialval och design.

Att företag behöver satsa mer på att hitta cirkulära affärsmodeller istället för linjära är och kommer att bli allt viktigare på sikt. Företagen behöver redan i sin designprocess ta in det cirkulära perspektivet och förstå vikten av materialval och design. Sedan 2022 har kraftsamlingen cirkulära affärsmodeller haft fokus på:

- affärsutveckling
- cirkulära livsmiljöer
- cirkulär produktdesign
- systemlösningar

I samband med översynen av den regionala utvecklingsstrategin utvärderades kraftsamlingen Cirkulära affärsmodeller. Utvärderingen av kraftsamlingen lyfter att en ökad samverkan på både företagsnivå och systemnivå är ett av de tydligaste resultaten. Utöver ökad samordning mellan offentliga aktörer har samverkan ökat mellan olika innovationsmiljöer i Västra Götaland. Vidare lyfts även en ökad samverkan mellan företag i olika branscher. Utvärderingen lyfter även att kraftsamlingen visar prov på modigt och förändringsorienterat ledarskap samt ger en tydlig styrsignal för berörda aktörer i regionen. Det lyfts även att kraftsamlingen har dragit nytta av redan starka aktörer och utvecklingsmiljöer på området. Ökad kunskap och höjd medvetenhet och kunskap är också ett av de tydligaste resultaten.

Inom möbelbranschen har det skett en markant ökning av cirkulära möbler. Det handlar om företag som utvecklar produkter för cirkularitet, beställningar av renovering av möbler och flera nya företag inom cirkulär möbelhantering. Inom branschen finns väldigt många små hantverksföretag som saknar utvecklingsresurser och nya affärsmöjligheter och teknikutveckling. Den nystartade forsknings- och utvecklingsnoden för hållbar interiör, *Interior Innovation Center*, har etablerats inom Göteborgs Universitet/HDK Valand och byggt upp ett nationellt nätverk för att arbeta med branschens omställning. Ett exempel på ökad samverkan mellan företag i olika branscher är *Open Wood* vid mötesplats Steneby som är en mötesplats för utforskande och designdrivna projekt med fokus på trä. Inom ramen för projektet har industriföretag och företag inom kulturella och kreativa näringar

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

deltagit. Open Wood har utvecklats på ett positivt sätt för mindre företag i Dalsland och genomfört flera utbildningar inom branschen.

EU:s cirkulära strategi inom gröna given håller nu på att formeras i ett stort antal lagar som påverkar många företag framöver. Textilbranschen är en av de som är först ut där Västra Götalands resurser till näringslivets omställning koordineras inom satsningen *Textile Movement* vid Science Park Borås för att ge ”en väg in” till företagen. Andra innovationsmiljöer som är av betydelse för hållbar produktion och cirkulära flöden är *Wargön Innovation*, samt *Circular Hub Twin Transition*, som drivs av Science Park Borås. Projekten utvecklar kunskap, samverkan och skapar förutsättningar för näringslivets cirkulära omställning.

Utmaningen *Cirkulär design och nya affärer*, som involverade ett 50-tal affärscoacher i Västra Götaland, fokuserade på att främja cirkulär ekonomi, genom att utmana coacherna att aktivt bidra till företagens omställning. Affärscoacherna i Västra Götalands innovationssystem fick under ett år stöd i att hjälpa företag ställa om och hitta lönsamhet inom den cirkulära ekonomin. Utmaningen har byggt kompetens i Västra Götalands innovationssystem och bidragit till att fler företag i regionen nu är mitt i sin omställningsresa. I november hölls en större avslutningskonferens där företag och coacher fick dela med sig av resultat och utmaningar. Sammantaget är bilden att cirkulära affärsmodeller ses som en viktig del i att framgent möta kundkrav, konkurrens och materialbrist, nästintill oavsett bransch. Genom att fler affärscoacher ökar sin kompetens och förmåga att coacha bolag i en cirkulär omställning kan många bolag nå samtidigt av insatserna, och förutsättningarna att klara kommande omvärldskrav ökar. Det finns en kraft i att fler företag ställer om samtidigt, då det blir lättare att hitta affärer i de nya cirkulära systemen som bildas.

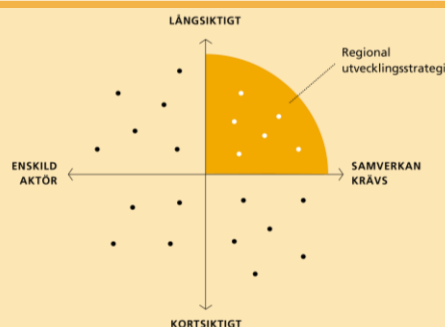
Under året beviljades programmet *ShiftSweden* inom ramen för Impact innovation¹⁸. ShiftSweden syftar till att under 2024-2030 mobilisera organisationer och individer för att skapa nya värden genom cirkulära affärsmodeller inom samhällsbyggnad och genom konkurrenskraftiga alternativ till enskilt bilresande. Den byggda miljön och mobiliteten ska integreras till ett system.

Ett exempel kopplat till att främja industrins omställning inom elektrifiering, digitalisering och cirkulära flöden är *ASSAR* vid IDC Skaraborg i Skövde. Satsningen syftar till att leda till att stärka konkurrenskraften för den tillverkande industrin och teknikföretagen i Skaraborgsregionen.

¹⁸ Impact Innovation är en nationell satsning på innovation för att tackla vår tids och framtidens utmaningar. Satsningen är gemensam mellan Energimyndigheten, Formas och Vinnova.

Långsiktiga prioriteringar

” Prioriteringarna beskriver de fyra viktigaste områdena där vi behöver samverka och göra gemensamma insatser för att ställa om Västra Götaland till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Områdena griper in i varandra och bygger vidare på Västra Götalands samlade och strategiska regionala utvecklingsarbete.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

De prioriterade områdena är:

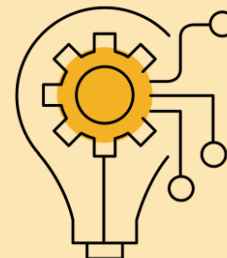
- Stärka innovationskraften,
- Bygga kompetens,
- Öka inkluderingen och
- Knyta samman.

Respektive långsiktig prioritering inleds med kort sammanställning över några betydelsefulla insatser som utförts under året därefter följer ett avsnitt med några indikatorer som kortfattat beskriver utvecklingen inom området.

Ambitionen i denna rapport är att visa på viktiga strukturer som finns inom respektive prioriteringsområde, men även lyfta särskilt viktiga satsningar som bedöms bidra till prioriteringen.

Stärka innovationskraften – för ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant

” Att stärka innovationskraften handlar om att nyttiggöra kunskap och utveckla idéer med potential att både skynda på omställningen och skapa värde i privat och offentlig sektor. Det omfattar insatser för att öka entreprenörskap och nyföretagande och stimulera de mindre företagens innovationskraft, satsningar på internationellt starka kluster och utvecklade test- och demonstrationsplattformar.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Att ha ett regionalt ekosystem kring innovativa företagande bidrar på såväl kort som lång sikt till konkurrenskraftiga företag. Ekosystemet inkluderar allt från entreprenörskap för unga, till stöd för såväl nya som etablerade företag. De åtta *inkubatorer* som Västra Götalandsregionen stöttar arbetar både med breddinkubation i hela länet och med branschspecifika spetsar. Sammanlagt utvärderades 848 idéer under 2023¹⁹. De bolag som har lämnat inkubatorn (alumni) t.o.m. år 2022 har sammanlagt drygt 3 300 sysselsatta varav cirka 28 procent är kvinnor. Företagen omsätter cirka 5,4 miljarder kronor.

Det ekonomiska läget i världen påverkar startup-bolag som söker riskvilligt kapital. Då färre vill ta risker minskar investeringsviljan och bolagen får svårare att hitta investeringar. Detta påverkar både på kort och lång sikt bolagens möjligheter att expandera. Under året har resurser avsatts till *Almi Invest Västsverige* för att kunna sätta upp ytterligare en riskkapitalfond med hjälp av bland annat medel från den europeiska regionalfonden. Under året har även *Go West* genomförts vilket är en återkommande internationell mötesplats och arena för riskkapital.

Näringslivsutveckling och kompetensutveckling via strategisk offentlig-privat samverkan inom forskning, test och demonstration av ny teknik och nya lösningar är historiskt det sätt på vilka nationer och regioner drivit utveckling. I dag finns dessutom en konkurrens mellan olika nationer/regioner om var utvecklingsprojekt placeras.

De stora investeringskostnader som ligger i ett industriellt skifte behöver föregås av marknadsnära utvecklingsaktiviteter. Forskning, test och demonstration handlar på regional nivå mindre om själva aktiviteterna forskning, test och demonstration, som i högre grad finansieras av industrin och nationella forskningsfinansiärer, utan mer om infrastrukturen och att skapa förutsättningar för insatserna.

En viktig del i arbetet för att accelerera forskning och möjliggöra för test- och demonstration är stöd till och styrning av de fem science parks som finns i Västra Götaland. Dessa utgör en stabil innovationsinfrastruktur med täckning i hela Västra

¹⁹ Statistiken för inkubatorerna är eftersläpande och uppdatering för 2024 kommer våren 2025.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

Götaland. Här har utvecklingsmiljön ASSAR i Skövde fortsatt att utvecklas och fokuserar på att bredda sig till fler branscher och på att främja industrins omställning inom elektrifiering, digitalisering och cirkulära flöden. Målet är att 60 företag aktivt nyttjar miljön och att 20 företag utvecklar nya produkter och innovationer i miljön. Även *Wargön Innovation* har fortsatt sin utveckling. Wargön Innovation är en testbädd och utvecklingsarena för biobaserade materialinnovationer och textil återvinning. Verksamheten bidrar till att affärsutveckling och forskning kring cirkulära och biobaserade material kan kommersialiseras i större skala.

AI Sweden är en nationell resurs för utveckling av AI i Sverige som är lokaliserad på Lindholmen Science Park. Utöver en västsvensk nod finns regionala noder på andra håll i Sverige, bland annat i Lund, Stockholm och Luleå. AI Swedens etablering på Lindholmen Science Park utgör dock fortfarande den största regionala etableringen. Innovationskraften i AI Sweden ligger i att tidigt kunna testa AI modeller tillsammans med både startup, större etablerade aktörer i näringslivet och offentlig verksamhet. Västra Götalandsregionen och AI Sweden arbetar ihop i satsningen *Behovskartan* som är en simulering kring behov av el, teknikutveckling, klimatförändringar och andra faktorer. Syftet är att öka förståelsen för konsumtion av el och energiomställning från lokal till nationell nivå.

Vidare startade projektet *Internet of things (IoT)-samverkan* i Västra Götaland upp under året. Satsningen har som mål att etablera en gemensam, säker och robust IoT-plattform för att samla in, hantera och analysera data i realtid. Projektet är förankrat hos nästan 140 offentliga aktörer i form av kommuner, flera verksamheter i Västra Götalandsregionen, regionala och kommunala bolag samt kommunalförbund.

Västra Götaland är fortsatt en stark exportregion och intresset kring export och etableringsfrågor är fortsatt högt. Västra Götalandsregionen har under året bland annat fortsatt haft en särskild ambition vad gäller att underlätta för små- och medelstora företag att exportera och få tillgång till nya marknader, liksom att arbeta för hållbara etableringar i Västra Götaland. Satsningar för att ytterligare stärka och befästa dessa områden är av stor vikt. Att satsningar under året gjorts för att dels accelerera etableringsfrämjandet kommer ge stor nytta för investeringar inom den gröna omställningen. Projektet *Industry in West* har fortsatt sitt genomförande avseende etablering för grön omställning i Västra Götaland respektive samverkan inom hållbar industriomställning.

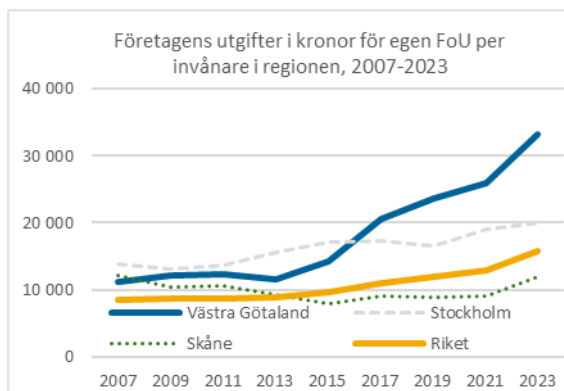
Att företag behöver satsa mer på att hitta cirkulära affärsmodeller istället för linjära kommer att bli viktigt på sikt. Företagen behöver redan i sin designprocess ta in det cirkulära perspektivet och förstå vikten av materialval och design. Satsningar som pågår är flera, till exempel *Textile Movement*, *Interior Innovation Center* och *Medna Open Wood*.

Korta fakta om utvecklingen

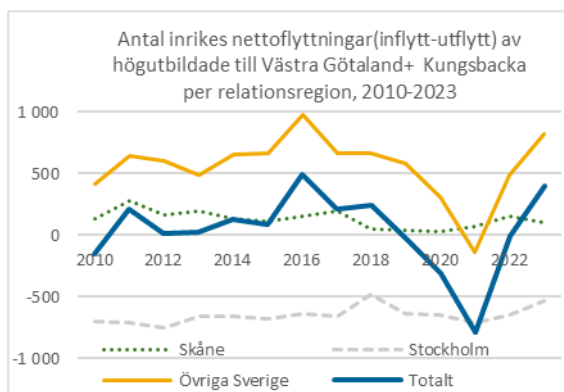
Sverige rankas som ett av de mest innovativa länderna i EU och Västsverige²⁰ och som en av de mest innovativa regionerna i EU, enligt EU:s senaste mätning av innovationsförmåga²¹ i Europas regioner.

I Västra Götaland lägger företagen mycket pengar på forskning och utveckling (FoU) jämfört med företag i de andra storstadsregionerna och riket som helhet. Summan (relaterat till antalet invånare i regionen) har nästan tredubblats sedan 2013. Det är framför allt ett antal storföretag som ligger bakom de stora summorna som satsas i Västra Götaland.

Under 2023 flyttade ungefär 400 fler högutbildade personer²² till Västra Götaland och Kungsbacka²³ från resten av Sverige än som flyttade i omvänd riktning. Det är klar ökning jämfört med 2022 och en återgång till hur det var åren 2016-2018. Flyttnettot är dock negativt relativt Stockholm, ungefär 0 relativt Skåne men klart positivt relativt övriga Sverige.

Källa: SCB (via Kolada).

Källa: Västdatabasen, SCB.

²⁰ Västsverige består av Västra Götaland och Halland

²¹ <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard/eis>

²² Med högutbildad avses personer med minst tre års eftergymnasial utbildning, åldrar 21-64 år

²³ Eftersom Kungsbacka ingår i Göteborgsregionen inkluderas Kungsbacka i beräkningen då de högutbildade i Kungsbacka fortfarande anses finnas tillgängliga för regionens arbetsmarknad.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

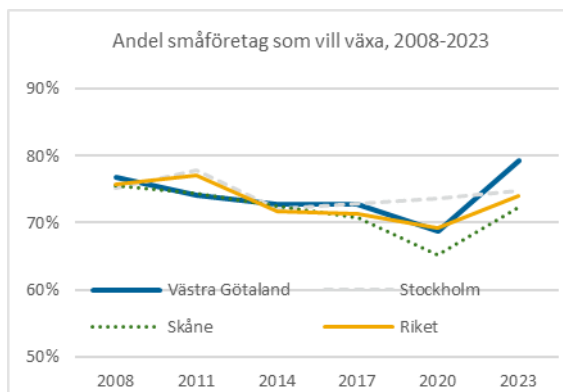
Nästan 80 procent av tillfrågade småföretag i Västra Götaland uppgav 2023 att de ville växa. Det är en stor ökning jämfört med mätningen 2020 men även högre än vid mätningarna innan pandemin. Riksgenomsnittet har tidigare legat på ungefär samma nivå och följt samma mönster som i Västra Götaland. Även Riksgenomsnittet ökade 2023 jämfört med 2020 men inte lika mycket som i Västra Götaland. Andelen i Västra Götaland var vid senaste mätningen betydligt högre än riksgenomsnittet och högst bland alla län i Sverige.

Antal nya företag i Västra Götaland som startas av män är ungefär dubbelt så många som antalet som startas av kvinnor. Under 2023 startades 13,1 respektive 6,6 nya företag per 1 000 invånare²⁴ av män respektive kvinnor. Det var ungefär lika som många som åren närmast innan pandemin, men en minskning jämför med 2020 -2022.

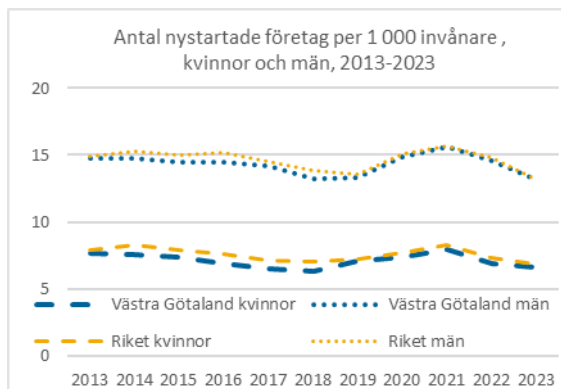
Nyföretagande har under hela perioden varit något lägre i Västra Götaland än i Sverige i genomsnitt och mycket lägre än nyföretagande i Stockholm.

Andelen av beviljade medel från EU:s nya forskningsprogram Horisont Europa till organisationer i Västra Götaland av totala medel till Sverige, var 22% under de första inledande åren. Det är samma andel som organisationer i Västra Götaland totalt fick i det förra programmet Horisont 2020.

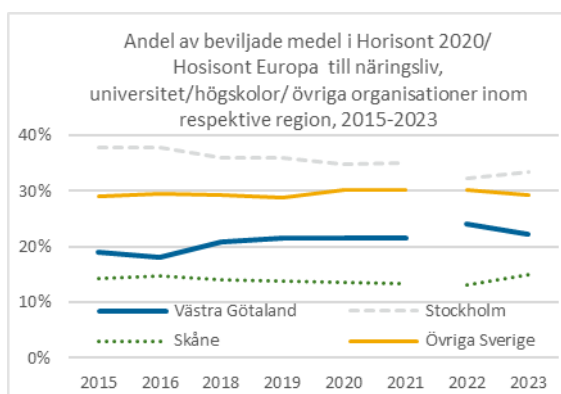
Sveriges andel av totalt beviljade medel inom EU har under båda programperioderna varit ganska konstant, runt 3,4-3,5 procent.

Källa: Tillväxtverket, Företagens villkor och verklighet

Källa: Tillväxtanalys.

Källa: Vinnova.

²⁴ Jämfört antal invånare i åldrarna 16-64 år.

Bygga kompetens – för bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande

” Att bygga kompetens handlar om att tillgången till kunskap och kompetens är avgörande för att samhället ska utvecklas. Utbildning och arbete är grunden för att människor och företag ska växa. Omställningen kräver också att vi lär och agerar utifrån ny kunskap och ändrade förutsättningar. När behovet av kompetens snabbt förändras blir möjligheterna till livslångt lärande allt viktigare.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021– 2030

Omställningen av arbetsmarknaden är ett fortsatt angeläget tema mot bakgrund av de snabba förändringar av kompetensbehov som sker och förväntas fortsätta med elektrifiering, digitalisering och automation som drivkrafter. För att klara kompetensförsörjningen kopplat till batteriproduktion för eldrivna fordon startar till exempel ett batteriutbildningscentrum i Göteborg under början av 2025. I Skaraborg analyseras utbildningscentrumets relevans för batterifabriken i Mariestad utifrån målet att kunna tillhandahålla användbar kompetens för produktion av batterier och elfordon även i Skaraborg. Kommunerna i delregionen har samlat sig i ett särskilt initiativ, *Omställning Skaraborg*, för att samordna och accelerera insatser som leder till grön omställning i industrin. Samverkan mellan Skaraborg och Göteborgsområdet är viktigt för att inte bara Västsverige utan hela Sverige ska fortsätta ha en konkurrenskraftig fordonsindustri.

Västra Götalandsregionens lagstadgade uppgift att tillhandahålla bedömningar av kompetensbehov i länet inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt genomförs genom en utvecklad struktur för kompetensråd och samverkan med branscher, och sektorer bidrar positivt i det arbetet. Under året genomfördes 13 regionala branschdialoger. I samband med dialogerna var det många som lyfte att de upplever attraktivitet till just deras bransch som ett stort problem. Rätt dimensionering av utbildning är en viktig pusselbit men spelar mindre roll när alltför få söker utbildningarna, var branschernas uppfattning. Ett sätt att arbeta med attraktivitet till yrken och branscher är att stärka APL (arbetsplatsförlagt lärande) på de gymnasieutbildningar som erbjuder det.

På samordningsgruppen för regional kompetensförsörjning (SRK) i november genomfördes en workshop kring området *Tillvarata allas kompetens*. Varje delregion presenterade vad de ser som ”urgent actions” dvs områden där mer samverkan behöver ske. Två aspekter lyftes av alla som viktiga att kraftsamla kring: arbetsgivares mottagarkompetens och validering. Många arbetsgivare behöver stöd för att rekrytera individer med olika bakgrund och erfarenhet, särskilt de som står långt från arbetsmarknaden.

Validering av individers kompetens, oavsett hur den förvärvats, är ett effektivt verktyg för att rusta individer att nå rätt jobb. Bristen på systematisk validering gör att många individers kompetens inte erkänns. Fortsatt utvecklingsområde är till exempel att kunna

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

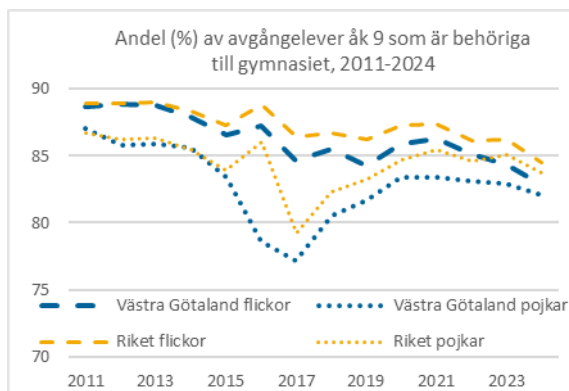
utveckla enkla digitala verktyg för arbetsgivare att validera både ny personal och befintlig arbetsstyrka. Det handlar bland annat om att utöka valideringsmöjligheterna inom bristyrken.

Den snabba tekniska utvecklingen, industrins omställning, ökade krav på hållbarhet och cirkulära affärsmodeller, förändrar kraftigt framtidens arbetsmarknad och vilka kompetenser som efterfrågas. Det är därmed viktigare än någonsin med tidiga insatser för att få fler unga att utbilda sig och vilja vara yrkesverksamma inom de naturvetenskapliga och tekniska områdena. Som komplement till lokala och regionala aktörer som verkar för den framtida kompetensförsörjningen finns även länets science centers. Deras verksamheter handlar om att öka andelen elever som bedriver studier inom naturvetenskap, teknik och matematik och som på sikt ska vara yrkesverksamma inom dessa områden där det idag och i framtiden råder brist på kompetens. År 2023 var ett rekordår för flera av verksamheterna där *Innovatum*, *Navet* och *Molekylverkstan* slog besöksrekord. För att nå grupper som inte vanligtvis tar del av science centers verksamhet arbetar de aktivt med att ta fram mobila och digitala program. Det är många gånger utmanande för skolklasser att ta sig till ett science center på grund av resvägen och då är de mobila programmen uppskattade av skolorna.

Andra exempel på insatser är bland annat *Vetenskapsfestivalen* som bidrar till en ökad dialog mellan forskarsamhället och samhället, öka intresset för vetenskap och stärka forskningens roll i samhället. *Tekniktrappan* som IUC Sjuhärad AB driver i samverkan med Navet syftar till att utveckla barns och ungdomars teknikintresse samtidigt som man stärker företagets arbete till att bli mer attraktiva som framtida arbetsplatser. En annan insats är projektet *Production for future* som Göteborgs Tekniska College (GTC) driver. Bakgrunden till det projektet är de kompetenshöjande och attitydförändrande aktiviteterna inom teknik och industri som GTC driver.

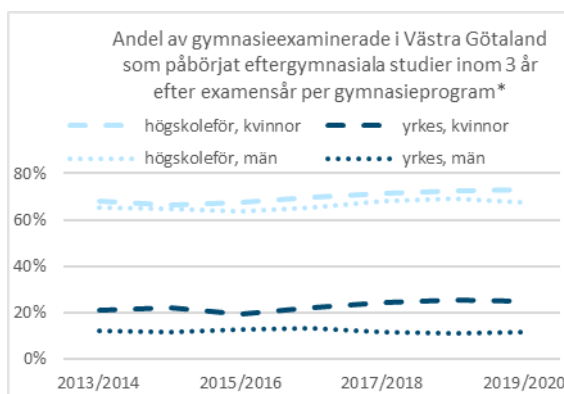
Korta fakta om utvecklingen

Fler flickor än pojkar lämnar grundskolan med gymnasiebehörighet, 2024 var andelen behöriga flickor 82,8 procent medan andelen behöriga pojkar var 82,0 procent. Både andelen behöriga flickor och pojkar i Västra Götaland är lägre än Sverige-genomsnittet för respektive kön. Andelen har också minskat 2024 för både flickor och pojkar jämfört med 2023.

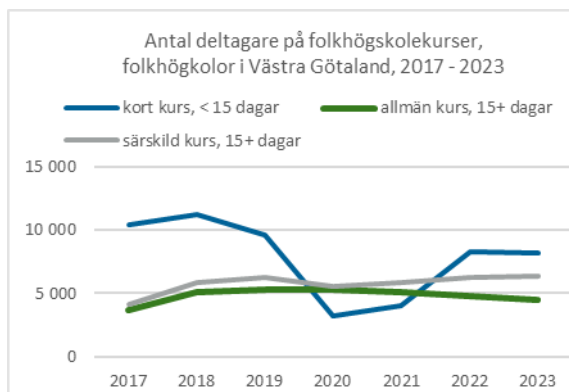
Källa: SCB/ Skolverket (via Kolada).

Ungefär hälften av alla gymnasieelever i Västra Götaland läser vidare på en eftergymnasial utbildning²⁵ inom tre år efter sin gymnasieexamen. Av de som läst högskoleförberedande program är andelen 71 procent medan för elever som läst yrkesprogram cirka 17 procent. En högre andel tjejer än killar läser vidare, det förklaras framför allt av att killar i högre utsträckning än tjejer läser yrkesprogram på gymnasiet. Det är också betydligt större skillnad mellan könen bland de som läst ett yrkesförberedande program på gymnasiet, än bland de som läst högskoleförberedande program.

* Gymnasieprogram uppdelat på högskoleförberedande program och yrkesprogram. Årtal är läsår för gymnasieexamen.
Källa: SCB.

Antal deltagare på folkhögskolorna i Västra Götalands långa kurser (15 dagar eller längre) ökade mellan 2017-2019 men har sedan dess inte förändrats så mycket. Deltagarantalet på de korta kurserna, (max 14 dagar) minskade kraftigt under 2020, men hade redan 2019 minskat något jämfört med 2018. Deltagarantalet har stigit de senaste åren men är fortfarande något lägre än antalet 2019.

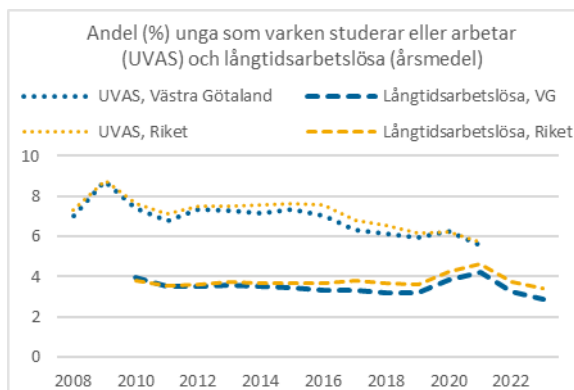
Källa: SCB.

²⁵ Som eftergymnasial utbildning räknas högskola/universitet, yrkeshögskolan, konst- och kulturutbildningar och särskild kurs på folkhögskolan

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

Andelen unga (16-24 år) som varken studerar eller arbetar har minskat något över tid, med undantag för pandemiåret 2020, och utgör nu 5,3 procent av de unga. Andelen i Västra Götaland är ungefär lika stor som andelen i Sverige.

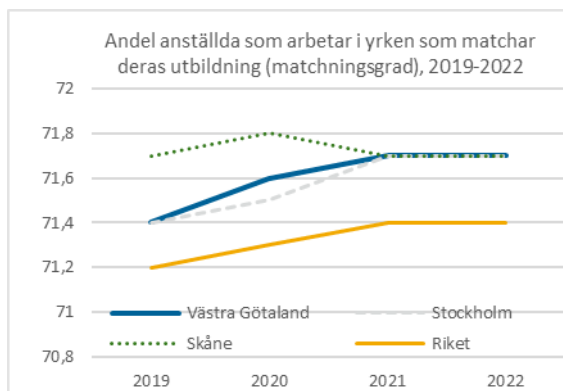
Andelen långtidsarbetslösa²⁶ i befolkningen hade en något minskande trend under åren 2010-2019 i Västra Götaland, men ökade kraftigt under pandemiåren 2020-2021. Andelen har sedan minskat igen och är år 2024 3,1 procent, vilket är ungefär som den var 2019. Utvecklingen i Sverige har följt ungefär samma mönster, men andelen långtidsarbetslösa har under den senaste tioårsperioden varit lite högre i Sverige än i Västra Götaland.

Källa: Unga som varken arbetar eller studerar: 16-24 år.SCB (via Kolada).
Långtidsarbetslösa: 25-65 år.
Arbetsförmedlingen (via Kolada).

Matchningsgraden, dvs andelen anställda som arbetar i yrken som stämmer väl överens med deras utbildning har förbättrats något jämfört med 2019.

Matchningsgraden är lite högre i Västra Götaland än i Sverige i genomsnitt, men ungefär lika som Stockholm och Skåne.

Källa: SCB (via Kolada).

Ungefär 55 procent av arbetsgivarna i Västra Götaland som har försökt rekrytera senaste halvåret uppger att man haft problem att hitta rätt personer²⁷. Det är något lägre än Sverigesnittet som är 58 procent. Vanligaste anledningen till att man inte kunnat hitta personal är att kandidaterna saknar relevant yrkeserfarenhet följ av att de saknar relevant utbildning.

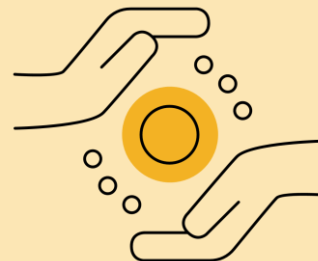
²⁶ Arbetslösa längre än 6 månader, åldrar 25-65 år

²⁷ [Regionala utsikter hösten 2024, Utvecklingen på arbetsmarknaden 2024-2026. Arbetsförmedlingen](#)

Öka inkluderingen – för stärkt tillit och sammanhållning

” Att öka inkluderingen handlar om att skapa förutsättningar för alla individer att kunna vara aktiva i arbets- och samhällsliv. Det handlar också om att öka människors tillit till varandra, till samhället och till demokratin. Att stärka barn och ungas förutsättningar och möjligheter är grunden.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

Prioriteringen handlar bland annat om att utveckla forum och former för dialog för att nå röster från de invånare som inte nås idag. Här spelar folkbildningsaktörer såsom studieförbunden med dess medlemsorganisationer liksom folkhögskolorna samt många andra civilsamhällesaktörer en stor roll genom att via sina verksamheter bidra till ökad delaktighet och inflytande. Dessa folkbildande forum fungerar som plattformar för såväl formell utbildning som bildning. Dialog, reflektion och kritiskt tänkande skapar egenmakt och individer som deltar aktivt i kultur- och samhällsliv, en grundbult i demokratiutveckling och social sammanhållning.

Många barn och unga känner sig maktlösa och upplever att de inte kan påverka samhällets utveckling. Det finns även en osäkerhet gällande om politikerna kan lösa samhällsproblemen. Att skapa forum och former och dialog tillsammans med barn och unga är därmed viktigt. Exempel på insatser är att under hösten projektanställdes fyra unga kulturutvecklare av Västra Götalandsregionen. Deras uppdrag handlade om ett textmässigt medskick gällande hur ungas perspektiv kan ingå som en del i beredningen av nämndens projektstöd. Vidare har det inom ramen för Sveriges Ungdomsråds projekt, *Regional Youth Project*, varit fokus på att involvera ungdomar och regionpolitiker i utvecklingsprocessen. Bland annat har det skapats en referensgrupp för ungas inflytande i Västra Götalandsregionen.

För att nå ut till grupper som sällan hörs krävs samarbete såväl inom den regionala nivån som den kommunala nivån. Exempelvis arbetar Västra Götalandsregionens förvaltning för kulturutveckling med uppsökande och samverkar med de nationella minoriteterna och teckenspråkiga för att gemensamt stärka deras egenmakt och tolkningsföreträde. Vidare har under året ett kunskapspaket kring nationella minoriteter lanserats till folkbiblioteken i Västra Götaland. Ett annat exempel är Västra Götalands Parasportförbund som under året kartlagt idrottsföreningar som erbjuder parasport i Sjuhärad och Fyrbodal, och tagit fram en lägesbeskrivning om inkluderingens betydelse för kultur och hälsa. Detta har inneburit att medvetenheten om vikten av inkludering inom idrott för personer med funktionsnedsättning har ökat. Rekommenderade åtgärder för att öka inkluderingen har identifierats och förberetts för implementering. Dessa insatser har lagt grunden för fortsatt arbete och utveckling under 2025.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

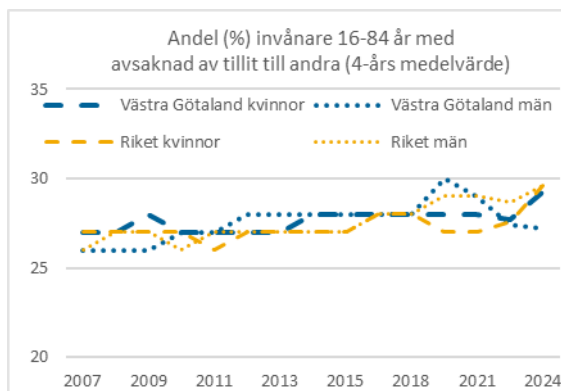
Det civila samhället är en strategisk samarbetspartner för att klara samhällsutmaningarna. Genom att skapa mötesplatser och forum för gemenskap har det civila samhällets en roll för att bygga egenmakt hos människor liksom att förebygga att individer hamnar i utanförskap. Detta påtalas i allt fler sammanhang. Under året har data över civilsamhällets utbredning i Västra Götaland använts till att påvisa sektorns betydelse och potential för såväl politiker som civilsamhällets organisationer. Även om färre än tio procent av civilsamhällets organisationer har anställda så pekar det på en betydelse/potential i ett regionalt utvecklingsperspektiv. Sammanlagt är det cirka 33 000 arbetstillfällen bland civilsamhällets organisationer i Västra Götaland.

En digital inkludering är också viktig och därför är Västra Götalandsregionen medlem i det nationella nätverket Digidel. Digidel arbetar både med digital delaktighet och MIK (Medie- och informationskunnighet).

Arbetet med platser utveckling skapar egenmakt och reellt inflytande för invånarna, det synliggör möjligheter och idéer som kan realiseras och det bygger även kontaktytor mellan kommun och lokalsamhället som en viktig grundbult för tillit. Även om arbetet med platsutveckling är en prioriterad insats i *Knyta samman Västra Götaland* bidrar detta arbete i allra högsta grad till en ökad inkludering.

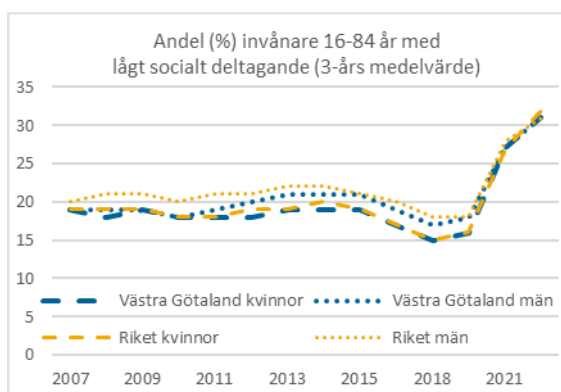
Korta fakta om utvecklingen

Ungefär 28 procent av invånare i Västra Götaland anser att de allmänhet inte kan lita på andra människor, det är ungefär lika stor andel om för 10 år sedan. De är inte heller någon större skillnad mellan män och kvinnor och Västra Götaland ligger ungefär på samma nivå som övriga Sverige.

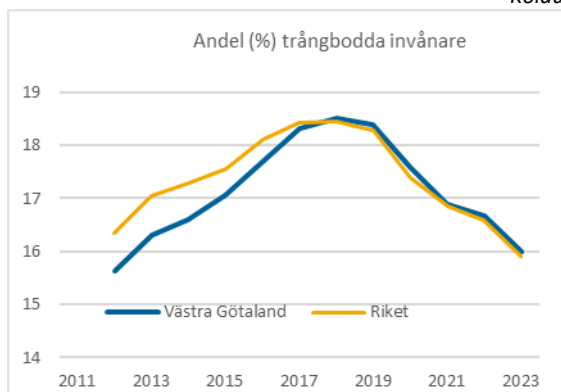
Källa: FHM, Hälsa på lika villkor (via Kolada).

Innan pandemin var trenden att allt färre invånare hade ett lågt socialt deltagande²⁸, ungefär 16 procent av kvinnorna och 18 procent av männen i Västra Götaland. Pandemin förändrade det drastiskt och för 2021 bedömdes uppåt hälften av invånarna i Västra Götaland haft ett lågt socialt deltagande²⁹. Läget förbättrades dock under 2022, uppskattningsvis cirka 30 procent av invånarna hade ett lågt socialt deltagande.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor (via Kolada)

Andelen av invånare som bor i flerbostadshus som räknas som trångbodda enligt norm 2 (max två personer per rum, kök och vardagsrum undantaget) ökade under perioden 2012-2019. Sedan 2019 har andelen istället minskat varje år och andelen 2023 var 16 procent. Det är ungefär lika stor andel som det var 2012.

Källa: SCB (via Kolada)

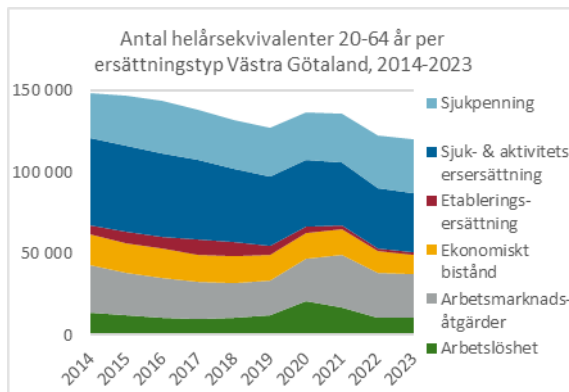
Andelen är ungefär lika stor i Riket som i Västra Götaland.

²⁸ Som lågt socialt deltagande anses vara om man under senaste året endast deltagit i en av 13 listade aktiviteter (så som varit på privat fest, gått på teater eller sporttillställning, varit på religiös sammankomst, etc).

²⁹ På länsnivå redovisas endast 3-årsmedelvärden vilket gör att siffrorna för enstaka åren 2021 och 2022 skattas utifrån de nationella siffrorna. För Sverige totalt var andelen för 2021 49 procent och andelen för 2022 29 procent. Undersökningen 2020 gjordes tidigt på året så effekterna av pandemin hade inte hunnit slå igenom.

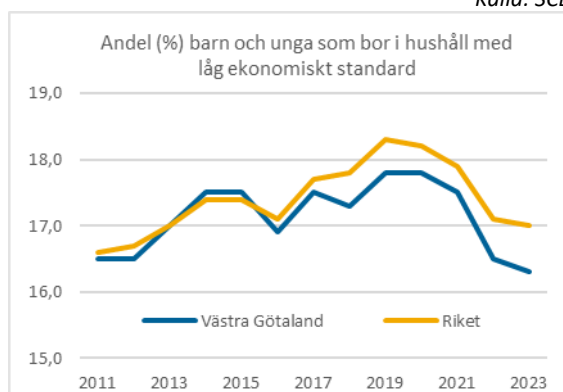
Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

Antal personer (omräknat till helårsekvivalenter)³⁰ som försörjdes via olika typer av bidrag³¹ var 2024³² cirka 125 000 personer i Västra Götaland. Det är en ökning med ca 5 000 personer jämfört med 2023. Det är framför allt personer med arbetslöshetsersättning som har ökat, men även antalet sjukskrivna har ökat något mellan åren.

Källa: SCB.

Under de senaste 10 åren har andelen barn och unga (0-19 år) som bor i hushåll med låg ekonomisk standard³³ varierat med någon procentenhet mellan 16,5%-18%. Senaste åren är trenden att andelen minskar både i Västra Götaland och Sverige som helhet. Andelen 2023 i Västra Götaland var 16,3 procent, i Sverige var den något högre 17,0 procent.

Källa: SCB.

³⁰Omräknat till helårsekvivalenter, dvs det antal individer som skulle kunna försörjas under ett helt år med full ersättning. Exempelvis blir två personer, som varit heltidsarbetslösa ett halvår var, tillsammans en helårsekvivalent. Årsvärdet är ett medelvärde av antal helårsekvivalenter per månad.

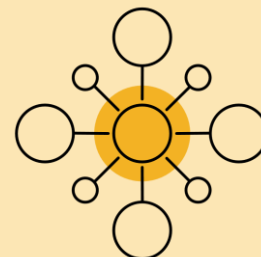
³¹ Med bidrag avses sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning (tidigare kallat förtidspension), ersättning vid arbetslöshet, ekonomiskt bistånd och etableringsersättning.

³² För 2024 används ett genomsnitt av januari- juni. Övriga år är medelvärde av helåret.

³³ Låg ekonomisk standard avser andelen personer som lever i hushåll vars standardiserade inkomst (utifrån hushålls sammansättning) är mindre än 60 procent av medianvärdet för riket.

Knyta samman Västra Götaland – för hållbar och förbättrad tillgänglighet

” Att knyta samman Västra Götaland handlar om att öka närheten mellan olika delar av länet men också med grannregioner, övriga Sverige och andra länder. Vi vill göra det möjligt för människor och företag att nå varandra och ha ett utbyte med omvärlden. Samhällsplanering och regional fysisk planering är viktiga delar av framtidens lösningar. En samordnad planering för bebyggelse och transport behövs för att göra transporterna hållbara.”

Från Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030

En förhållandevis stor del av genomförandet av prioriteringen sker inom befintliga planer, program och strategier som utarbetats i samråd mellan Västra Götalandsregionen, kommuner, kommunalförbund och andra intressenter.

Trafikförsörjningsprogrammet – Hållbara resor i Västra Götaland 2021-2025, är det övergripande styrdokumentet för utvecklingen av kollektivtrafiken i länet. Resandet i kollektivtrafiken har i stort sett varit oförändrat under 2024. Marknadsandelen för hållbart resande är också oförändrad. Däremot är det en nedgång i kollektivtrafikens marknadsandel till förmån för gång och cykel. Arbetet med elektrifieringen av kollektivtrafiken fortsätter det i enlighet med beslutad miljö- och klimatstrategi för kollektivtrafik. Den årliga uppföljningen av Trafikförsörjningsprogrammet publiceras under våren.

Remissversionen av det kommande Trafikförsörjningsprogrammet 2026-2029 gick i oktober ut på remiss. Programmet förväntas att fastställas i november 2025.

Infrastrukturfrågorna har fortsatt drivits i enlighet med prioriteringarna för ett transporteffektivt samhälle där högsta prioritet är Göteborg-Borås. Under sommaren 2024 nåddes en formell överenskommelse, och fullmäktigeförsamlingarna hos parterna i stråket godkänner ett avtal om medfinansiering under november/december. Vidare pågår även ett arbete med att lyfta behovet av att öka kapaciteten på Västra stambanan som också är högt prioriterat. Nästföljande prioritet är de regionala järnvägarna och nya slussar i Trollhättan. Ett nära samarbete med Trafikverket är viktigt i samtliga infrastrukturfrågor.

Under året beviljades programmet *ShiftSweden* inom ramen för Impact innovation³⁴. ShiftSweden syftar till att mobilisera organisationer och individer för att skapa nya värden genom cirkulära affärsmodeller inom samhällsbyggnad och genom konkurrenskraftiga alternativ till enskilt bilresande. Den byggda miljön och mobiliteten ska integreras till ett system. Inom programmet visas hur omställningen kan ske över hela Sverige på ett

³⁴ Impact Innovation är en nationell satsning på innovation för att tackla vår tids och framtidens utmaningar. Satsningen är gemensam mellan Energimyndigheten, Formas och Vinnova.

Error! Use the Home tab to apply Rubrik 1;Rubrik VGR to the text that you want to appear here.

fossilfritt och resursmedvetet sätt. Det handlar om att ställa om Sverige till attraktiva och tillgängliga livsmiljöer för alla. Västra Götalandsregionen är en av parterna i programkontoret. Vid den första utlysningen av programmet beviljades bland annat *Värdet av Välbefinnandet* med Lindholmen Science Park som koordinerande part, samt *Framtidens stationsmiljöer: från platser att lämna till platser att vara* med Göteborgsregionens kommunalförbund.

Det regionala prioriterade arbetet med laddinfrastruktur är inte längre lika aktuellt för personbilar och lastbilar då det nationella stödsystemet fångar upp det mesta. För fartygsbranschen kan det dock vara aktuellt med fortsatt stöd till projekt och investeringar.

Bredbandsutvecklingen har gått framåt genom att de nationella operatörerna byggt en stor del av de senaste årens anslutningar på landsbygden, vilket är mycket positivt. Men det ökade fokus på beredskap och säkerhet som har växt fram på senare tid, gör det viktigt med en ökad rådighet och robusthet i de nät som byggs. Därför har det under 2024 gjorts ett arbete för att i än större grad än idag, knyta samman de lokalt ägda näten genom redundansförbindelser så att de kan fungera som ett sammanhållet, säkert och robust nät. Arbetet kommer att fortsätta även kommande år, men då finansierat av det regionala bolaget Netwest i samband med utbyggnadsprojekt som de är inblandade i.

Genom projektet *Elektrifieringsresan*, kan kommuner och kommunalförbund få stöd av Västra Götalandsregionen i att ta fram underlag till översiktsplaner eller energiplaner i syfte att snabba upp lokal elproduktion och nätutbyggnad. Projektet omfattar nu en majoritet av kommunerna och visar sammantaget på stor potential för mer sol-och vindkraft i Västra Götaland.

I januari beslutades om den *Regionala energiöverenskommelsen*. Överenskommelsen innebär att kommunalförbunden och Västra Götalandsregionen gemensamt ska verka för att skapa förutsättningar för 15-20 Twh mer el och kraftigt ökad tillgång på effekt genom mer lokal produktion och nätutbyggnad till 2030, som sedan konkretiserades ytterligare i beslut i oktober 2024. Med grund i den regionala energiöverenskommelsen erhöll Västra Götalandsregionen, de fyra kommunalförbunden, länsstyrelsen och Energikontoret Väst medel av Energimyndigheten i juni 2024 till för att arbeta med kommungräns-överskridande energiplanering i samhällsplaneringen.

Det långsiktiga arbetet med att utveckla regional samhällsplanering har fortsatt under året inom ramen för *Det Goda livet i Dalsland, Västtågsutredningen* och *Trafikförsörjningsprogrammet*. Här pågår utvecklingsprojektet *Samhällsplanering och stationsutveckling* som är en testarena för regional samhällsplanering som syftar till att möjliggöra öppnandet av nya tågstationer i glesa geografier i regionen. Att etablera nya stationer med tillhörande trafikering och utveckla bebyggelse, verksamheter och infrastruktur i stationens närhet och omland innebär en lång process med många aktörer.

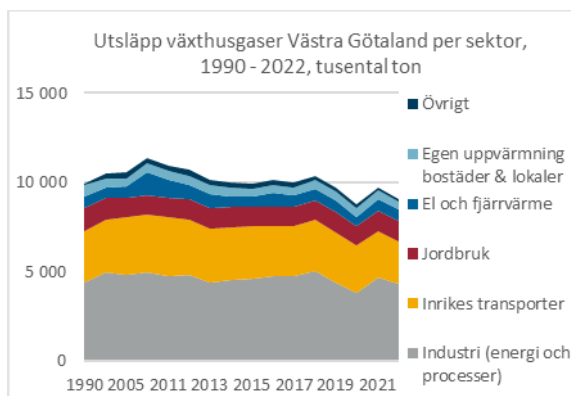
Korta fakta om utvecklingen

Industrin står för nära 50 procent av växthusgasutsläppen i Västra Götaland. Det är framför allt ett fåtal energikrävande företag som står för de stora utsläppen: 24 industrianläggningar i Västra Götaland står för 95 procent av utsläppen, varav de fem största utsläpparna tillsammans står för 80 procent av industrins utsläpp. En kraftfull minskning av dessa få men stora anläggningars utsläpp är nödvändigt för att nå länets 2030-mål³⁵.

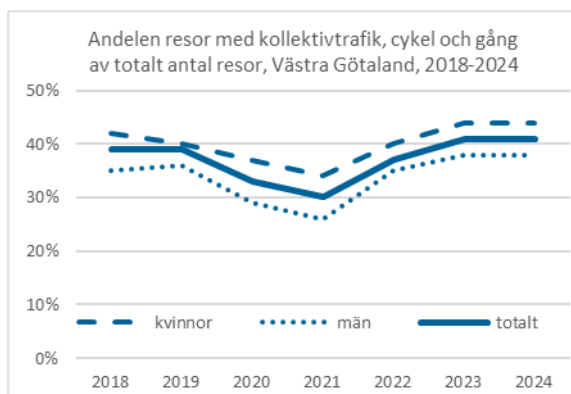
Näst största utsläppskälla är transporter. Det är inom transporter som den största minskningen av utsläpp skett jämfört med 2015..

Andelen av totala antalet resor som gjordes med kollektivtrafik, cykel eller gång minskade under pandemiåren men har nu återhämtat sig och andelen 2024, 41 procent är t.o.m. två procentenheter högre än motsvarande andel 2019³⁶.

Under hela perioden har kvinnor en betydligt högre andel av sina resor som görs med kollektivtrafik, cykel eller gång än män. Skillnaderna mellan kvinnor och män beror på flera faktorer. En är att män i högre utsträckning äger bilar (64 procent av de privatägda bilarna i Västra Götaland) och män har troligen i högre utsträckning tillgång till bil än kvinnor. Högre andel kvinnor än män har också övervägt att nyttja kollektivtrafiken mer jämfört med bil även om det inte är möjligt för tillfället. Kvinnor svarar också i högre utsträckning än män att de ser fördelar att resa med kollektivtrafiken jämfört med bil.

Källa: Nationella emissionsdatabasen (via Naturvårdsverket).

Källa: Kollektivtrafikbarometern.

³⁵ Västra Götalands klimatomställning- Industrin i fokus. Rapport från forskarrådet för Västra Götalands klimatomställning 2023

³⁶ Uppföljning 2024 Regionalt trafikförsörjningsprogram i Västra Götaland

Andelen hushåll som har tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s i Västra Götaland har ökat successivt och är 94 procent år 2023. Det är ungefär lika stor andel som i Skåne och Sverige i genomsnitt men lägre än Stockholm.

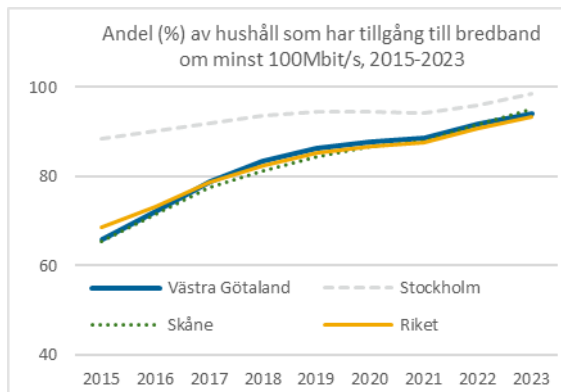
Det är stor skillnad på täckningen mellan hushåll i tätorter och glesbygd. Andelen hushåll i tätorter/småorter i Västra Götaland som har tillgång till 100 Mbit/s är 96 procent medan motsvarande siffra för hushåll i glesbygd är 76 procent.

Tillgängligheten till service är generellt god i Västra Götaland, åtminstone för de som har tillgång till bil³⁷. Dock är andelen invånare som har nära till dagligvarubutik lite lägre i Västra Götaland än i Sverige i genomsnitt under 2023, 76,7 procent har max 2 km till en butik i Västra Götaland jämfört med 78,3 procent i Riket.

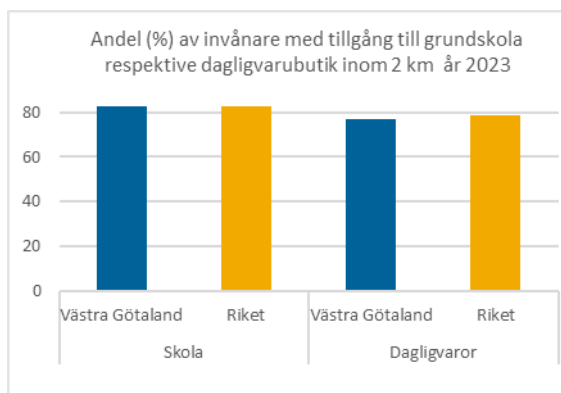
Andelen barn som har kortare än 2 km till närmaste skola³⁸ är lite högre, drygt 82 procent. Motsvarande andel är ungefär lika stor i riket.

Västra Götaland är det län i Sverige som tar emot mest varor från utlandet, mätt både i ton och värde. Till Västra Götaland kommer 44 procent av Sveriges varor från utlandet mätt i ton och 31 procent mätt i värde.

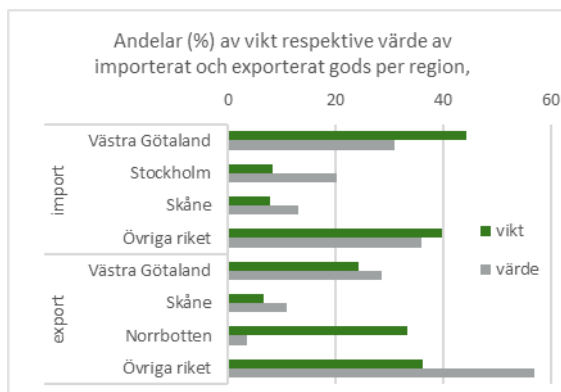
Västra Götaland har också den högsta andelen avgående utrikes varusändningar mätt i värde, 29 procent. I ton däremot har Norrbottens län mer, 33 procent, följt av Västra Götaland på 24 procent.

Källa: Post- och telestyrelsen (via Kolada).

Källa: Tillväxtverket/ Pupos (via Kolada).

Källa: Varuflödesundersökningen 2021, Trafikanalys.

³⁷ Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service 2024. Tillväxtverket.

³⁸ Med barn avses invånare 0-16 år. Med skola avses skolor med låg, mellan och/eller högstadium.